

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΡΙΘ. 51 ΤΟΥ 28 ΤΟΜΟΥ

Πρεσβ. ΜΙΧΑΗΛ ΝΑΖΜ (MICHEL NAJM)

Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΤΟΝ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΝ
(Θεολογική θεώρησις)

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΑ
Υποβληθείσα εις το Τμήμα Θεολογίας
της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1984

Εισηγητής: Καθηγητής πρεσβ. Ιωάννης Ρωμανίδης. Μετά τήν άποχώρησιν του Π. Ι. Ρωμανίδη, Εισηγητής ώρισθη ο Καθηγητής Ν. Ματσούκας.

«Η εγκρισίς της Διδακτορικής Διατριβής μόνο τοῦ Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης δέν μποδηλοῖ ἀποδοχήν τῶν γνωμῶν τοῦ συγγραφέως» (Νόμος 5343/1932, αρθρ. 202,2).

«Θεοτόκον δέ κυρίως καὶ ἀληθῶς τὴν Ἀγίαν Παρθένον κηρύπτομεν ὡς γάρ
Θεός ἀληθῆς ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθεὶς ἀληθῆς Θεοτόκος ἢ τὸν ἀληθινὸν Θεόν
ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον γεννήσασα» (ΕΚΔΟΣΙΣ ΑΚΡΙΒΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟ-
ΞΟΥ ΠΙΣΤΕΩΣ, Ε.Π.Ε., σελ. 332).

*Eiç
Τήν σύντροφον τῆς ζωῆς μου*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

‘Η σπουδαία θέσις τήν δποίαν κατέχει ἡ Παρθένος Μαρία εἰς τήν Ὁρθόδοξον γραμματολογίαν, κατ’ ἔξοχήν δ’ εἰς τήν γραμματολογίαν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου του Δαμασκηνοῦ, οφείλεται εἰς τόν δόλον της ὡς Μητρός τοῦ Θεοῦ. Ἡ συνειδητοποίησις τοῦ δόλου τῆς Μητρός τοῦ Χριστοῦ δέν πρέπει νά ἀποδοθῇ ἀπλῶς εἰς ἑωτερικά κίνητρα. Ἀνακλᾶ μίαν βαθυτέραν ἀντίληψιν τοῦ μαστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως, ἀχωΐστου ἀπό τοῦ "σκεύους ἐκλογῆς". Τό μυστήριον τῆς Μαρίας συνεπάγεται μίαν πλήρη ἀγνόητη, καρπόν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἡ "Θεόπαις" τοῦ κόσμου τούτου, δύστις ἐστέναζε μέσα εἰς τήν ἀμαρτίαν, "ὅτε ἐβλάστησεν ἡ νέα δίζα εἰς τά σπλάγχνα της, ἔγινεν ἡ γέφυρα, ἡ δποία συνέδεσε τὸν οὐρανόν μέ τήν γῆν.

Αἱ μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν θεολογικαὶ διαφοραὶ ὡς πρός τὸ πρόσωπον τῆς Παναγίας ἀποτελοῦν μέγα κεφάλαιον εύθύνης διά τὴν θεολογίαν. Ἡ προσπάθεια διαλεκτικῆς ἀξιολόγησεως καὶ τῆς Δύσεως δέν ἔχει ἐν προκειμένῳ πολεμικὸν χαρακτῆρα. Σηκόπον ἔχει ἡ Ἀνατολικὴ θεολογία νά παρουσιάσῃ Αὔτην ὡς ἀπηλλαγμένην ἀπό προσωπικάς ἀμαρτίας, μολονότι αὕτη ἦτο αληρονδμός τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος. Περισσότερον ἀπό κάθε ἀλλην φοράν σήμερον, διάνθρωπος θέλει νά ἀκούσῃ τούς λόγους τοῦ χαιρετισμοῦ τοῦ ἄγγελου Γαβριήλ. Ἡ θεολογία πρέπει νά προσφέρῃ τόν τύπον τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικότητος.

‘Ο ἄγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ὑπῆρξεν, ὃς γνωστὸν, διά μέγας ἐκεῖνος θεολόγος, διά δποίος εἶχε ἐστραμμένην τήν προσοχήν του πρός τήν Παρθένον Μαρίαν, πρός τήν "κεχαριτωμένην" καὶ "εὐλογημένην" ἐν γυναιξίν. Ἡ μετά χεῖρας διατριβή, ἡ δποία ἐξετάζει τά θεομητο-

ρικά κείμενα τοῦ ιεροῦ Δαμασκηνοῦ, θέγει ἐν ζωτικώτατον θέμα. Πρόκειται περὶ τῆς βαθυτέρας θεωρήσεως καὶ τῆς ούσιαστης κῆς σχέσεως μεταξύ τοῦ Θεανθρώπου καὶ τῆς Θεομήτορος, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς μητρός αὐτοῦ, καὶ τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Τὴν θέσιν τῆς Μαρίας παρουσιάζω ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὃς ταῦτα κατεγράψησαν διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ καθαρῶς θεολογικὸν πρᾶσμα.

Ἐύχαριστῷ θερμῷ πάντας τοὺς καθηγητάς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, οἱ διοῖσι διὰ τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν συνετέλεσαν εἰς τὴν σημαντικὴν βελτίωσιν τῆς ἀρχικῆς μορφῆς τῆς μελέτης.-

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 12ῃ Δεκεμβρίου 1984

πατέρος Μιχαήλ Νάζη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Είσαγωγή:	σελ.10
Κεφάλαιον Α': 'Η έν τῇ ιστορίᾳ τῆς Σωτηρίας θέσις τῆς Μαρίας.	σελ.22
1.- 'Η προαιώνιος ἐκλογή αὐτῆς.	σελ.22
2.- 'Η προαναγγελλομένη (οἱ λόγοι, αἱ εἰκόνες).	σελ.29
3.- 'Ο Ισταρικός δόλος τῆς Μαρίας.	σελ.31
4.- 'Η γενεαλογία τῆς Θεοτόκου.	σελ.34
5.- Οἱ γεννήτορες τῆς Θεοτόκου.	σελ.38
6.- Προσέγγισις τοῦ "Πληρώματος τοῦ χρόνου".	σελ.45
Κεφάλαιον Β': 'Η Θεοτόκος οληρονόμος τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος.	σελ.47
1.- 'Ο ἔκπτωτος κόσμος.	σελ.48
2.- 'Ο προορισμός τοῦ ἀνθρώπου.	σελ.51
3.- 'Η ἀνθρωπολογία τοῦ Δαμασκηνοῦ.	σελ.53
4.- Τὸ νέον δόγμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς *Εικλησίας περὶ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως.	σελ.57
Κεφάλαιον Γ': 'Η Ορθόδοξος ἐρμηνεία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Παρθένου.	σελ.69
1.- 'Η πρό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ πνευματική πορεία τῆς Μαρίας.	σελ.69
2.- 'Η σημασία τῆς ἐν τῷ Εὐαγγελισμῷ συγκαταθέσεως τῆς Παρθένου.	σελ.74
3.- 'Η ἐν τῷ Εὐαγγελισμῷ ἔννοια τῆς ιαθάρσεως τῆς Μαρίας.	σελ.77
4.- 'Η Θεομήτωρ τύπος τῆς *Εικλησίας καὶ ἀρχέτυπον τῆς σωφροσύνης.	σελ.81

Κεφάλαιον Δ': 'Η υπερφυής παρθενία τῆς μητρός τοῦ Θεοῦ. σελ. 88

1.- 'Η γενικωτέρα σημασία τῆς παρθενίας. σελ. 91

2.- 'Η σωτηριώδης μοναδικότης τῆς παρθενίας τῆς Θεοτόκου. σελ. 94

Κεφάλαιον Ε': 'Η θεομητρότης τῆς Θεοτόκου. σελ. 103

1.- 'Η υποστατική ἔνωσις. σελ. 104

2.- Οἱ ἀρνούμενοι τὴν Μαρίαν ὡς τεκοῦσαν τὸν Θεάνθρωπον. σελ. 117

Κεφάλαιον ΣΤ': 'Η Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. σελ. 128

1.- 'Ο θάνατος τῶν ἀγίων. σελ. 129

2.- 'Η μοναδικότης τῆς ἐνβιάσεως τῆς Θεοτόκου. σελ. 130

3.- 'Ο ἑνταφιασμός τοῦ σώματος. σελ. 133

Κεφάλαιον Ζ': 'Η Μαρία καὶ ἡ Ἐκκλησία. σελ. 139

1.- 'Η πρεσβεία τῆς Θεοτόκου. σελ. 139

2.- 'Ο καινοτόμος τίτλος τῆς "συλλυτρωτρίας" σελ. 144

'Επίλογος: σελ. 150

SUMMARY: σελ. 153

Βιβλιογραφία: σελ. 157

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΑΙ

- AB Ανδλεκτα Βλατάδων, Πατριαρχικόν "Ιδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν,
Θεσσαλονίκη 1969 κ.ἔ.
- B.E.P. Βιβλιοθήκη, Ελλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων,
ἴκν. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος,
Ἀθῆναι 1955 κ.ἔ.
- E.O. Echos d'Orient. "Εκδοσις N. Ματσούνας.
- E.O.P. "Ειδοσις ἀκριβῆς τῆς Ορθοδόξου πίστεως, ὑπό τοῦ ἀγίου Ιωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.
- E.P.E. "Ελληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἔκδ. Γρηγόριος ὁ Παλαιμᾶς,
Θεσσαλονίκη 1972 κ.ἔ. Π. Χρήστου, Σ. Σάκκος
- E.P.K. Ἐκλεκτά πατερικά κείμενα ἐπὶ "τάς πηγάς", Ἀθῆναι 1970.
Π. Νέλλα.
- O.H.E. Θρησκευτική καὶ Ἡθική Ἐγκυκλοπαιδεία, Ἀθῆναι 1962 κ.ἔ.
- O.C.A. Orientalia Christiana Analecta, Roma 1935 κ.ἔ.
- P.G. J.P. Migne, Patrōlogiae cursus completus, Series graeca,
Paris 1857-1912.
- P.I.P.M. Πατριαρχικόν "Ιδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Μονὴ Βλατάδων,
Θεσσαλονίκη.
- R.H.E. Revue d'Histoire Ecclésiastique.
- S.C. Sources Chrétiennes, Paris 1955 κ.ἔ.

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Είναι γνωστόν ότι τά βιβλικά κείμενα ἐν συντομίᾳ δημιλοῦν περὶ τῆς Παρθένου Μαρίας. Ολίγα τινά περὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς μανθάνει τις ἀπὸ τῶν κειμένων τούτων. Άλλ' ἂν κατανοῇ δρόμῳς τὴν ἀνατολικήν πατερικήν θεολογίαν, ἀντιλαμβάνεται ὅτι τά κείμενα αὐτά ἐνέχουν μεγάλην χριστολογικήν σημασίαν καὶ θεομητορικήν σπουδαιότητα.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας πλουσίως ὡμιλησαν περὶ τῆς θεομήτορος, ὡς ἔστιν ἡδαν αἱ γένεαί, αἴτινες μίαναρίζουν αὐτήν. Εὑρον δέ ἐν αὐτῇ τὸν "τόπον", ἐν τῷ ὅποιφ δ θεός ἐπραγματοποίησε τὴν προαιώνιον οἰκουμέναν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ . . . Διά τοῦτον, ἀνήρεσαν τάς αἱρέσεις, αἱ δοπῖαι ἔθιξαν. Τὸ ὑπέροχον μεγαλεῖον αὐτῆς, διακηρύξαντες τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας, ἐν πραγματείαις θεολογικαῖς καὶ συνοδιαῖς ἀποφέσεσιν.

"Ο" Αγιος Ιωάννης δ Δαμασκηνὸς διεκρίθη ὡς φορεὺς τῆς ζώσης ταῦτης παραδόσεως, συνοψίζων τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς θεοτόκου καὶ δημιλῶν ἐκτενῶς περὶ τῶν μεγαλείων αὐτῆς. Ής ἐκ τούτου, ἡ περὶ τῆς θεομήτορος διδασκαλία τοῦ Ιεροῦ Δαμασκηνοῦ ἔχει μεγάλην σημασίαν, διότι ἐν αὐτῇ εὑρίσκονται ἐν συνδψει τά βασικά στοιχεῖα τῆς περὶ θεοτόκου διδασκαλίας τῶν πρό αὐτοῦ πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δοπῖοι διά Πνεύματος Αγίου ἐγραψαν καὶ ἐδίδαξαν¹. Η περὶ τῆς θεοτόκου διδασκαλία παραμένει ἀνευ νοήματος, ἀν ἀποκοπῇ ἐκ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκουμένας καὶ

1.- Δαμασκ.Ι., "Εκδοσις ἀκριβής τῆς Ορθοδόξου πίστεως, Δ", 17.

ἔκδ.Ε.Π.Ε., τόμ.1, Θεσσαλονίκη (1976), σελ.500.

Έκ τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς, διό καὶ ὁ στενός αὐτός δεσμός μετά τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς, συνετέλεσεν ὥστε ὁ πατήρ Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός νά μή σχηματίσῃ διεύθητον θέμα, δηλαδή μίαν "Μαριολογίαν". Αντιθέτως, ὁ ήμετερος θεολόγος καὶ πατήρ συνδέει εύλογῶς καὶ ὄργανικῶς τὴν περί τῆς Θεοτόκου διδασκαλίαν μετά τῆς χριστολογίας καὶ τῆς σωτηριολογίας, διότι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ἀληθῶς σάρξ, οὐχί κατά τὴν θείαν αὐτοῦ φύσιν καὶ οὐσίαν, ἀλλὰ προσέλαβεν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας. Διά τὸν λόγον αὐτὸν, ὁ Ιερός Δαμασκηνός κατεπολέμησε σφοδρῶς τὴν κακοδιεξίαν τῶν αἰρετικῶν, φανερῶν τὴν Ορθόδοξον χριστολογίαν καὶ τὸν δόλον τῆς Παρθένου Μαρίας εἰς τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως, πᾶς ἀποχωρισμὸς τῆς περὶ τῆς Θεοτόκου διδασκαλίας ἀπό τῆς χριστολογίας καὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ θέγει τὸν Υἱόν καὶ τὴν οἰκονομίαν τῆς συγκαταβάσεως αὐτοῦ, καὶ ἀκολούθως, τὴν μητέρα Αὐτοῦ ὡς "Θεότοκον", ἐν τῇ διποίᾳ κατόψην ἡ πλήρης τοῦ Υἱοῦ Θεότης. Ἐργον τῆς Παρθένου Μαρίας ήτο νά γίνη διάνοιος εἰς τὴν παγκόσμιον σωτηρίαν: "Οπας τῇ παγκοσμίῳ ἔξυπηρετούσῃ σωτηρίᾳ, δικας ἡ ἀρχαία βουλὴ τοῦ Θεοῦ, τῆς τοῦ Λόγου σαρκώσεως καὶ τῆς ἡμᾶν θεώσεως διά σου πληρωθῆ" ².

Τό διπάτιόνος μυστήριον τῆς θείας σαρκώσεως ἔχρειάσθη μακράν προετοιμασίαν διά νά φανερωθῆ. Πολλά ἔτη παρῆλθον πρέπει πραγματοποιηθῆ διά τῆς αληρονομούμενης ἀρετῆς καὶ ἀγαθότητος τῶν προπατόρων τοῦ Ἱησοῦ Χριστοῦ ἡ μάπαιτουμένη αάθαρσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὥστε ἐκ ακαθαρμένης γενεᾶς νά προκύψῃ ἡ Παρθένος

2.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον, 9, ἕκδ.Ε.Π.Κ., τόμ.2 (1970), σελ.90.

Μαρία, προοίμιον τῆς ἐκ τοῦ φύσου ἐλευθερώσεως τῆς ἀνθρωπότητος.
Διά τοῦτο, διὰγιος Δαμασκηνὸς ὄνομάζει τὸ "σπέρμα" τοῦ Ιωακείμ
"σπέρμα πανάμωμον"³, διά νά φανερώσῃ δτι τὸ "σπέρμα" αὐτὸς τοῦ
πρωτοπλάστου, μέσα εἰς τὸν ἐνάρετον βίον τοῦ ἀγίων προπατόρων
τῆς Μαρίας ἐγένετο καθαρόν. Τῆς Παναγίας ἡ γέννησις τυγχάνει ἢ
ἀποκορύφωσις τῆς καθαρικῆς ταύτης προετοιμασίας. Ἐν τῷ προσώ-
πῳ τῆς Θεομήτορος ἀντιπροσωπεύεται ἢ ἀγιότης τῶν τῆς Παλαιᾶς
Διαθήκης δικαίων καὶ δισών καὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῆς ἢ ἀνθρωπότης
ἡδυνήθη νά υποδεχθῇ τὸν Θεόν Λόγον ἐν σαρκὶ. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἢ πτῶ-
σις τοῦ Αδάμ καὶ τῆς Εῆς εἶχεν ἀμαυρώσει τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου⁴,
τὸ "κατ' εἰκόνα", καὶ ἐματαίωσε τὴν πορείαν τῆς τελειότητος⁵, πῶς
ἡδυνήθησαν οἱ ἄγιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἡ θεοτόκος νά φθά-
σουν εἰς τοιαύτην πνευματικήν ἀκμήν; ἀρά γε ὁ ἀνθρώπος οὐκέτι
τὴν ἐνοχήν καὶ τὴν ἀμαρτητικήν διοπήν τοῦ Αδάμ καὶ τῆς Εῆς; πῶς
φθάνει δι ἀνθρωπος εἰς ἀφθαρτον ἀγάπην καὶ ἀγιότητα ἐν τῷ οὐρανῷ
τῆς ἀμαρτίας;

Τὰ ἔρωτήματα ταῦτα, πρέπει νά εὕρουν ἀπαντήσεις, διά νά κατα-
στῶμεν ἵκανοί νά ἐρμηνεύσωμεν καλῶς τὴν ἀρετὴν τῆς ιδρης ταύτης,
καὶ τὸ τῆς ὑποδοχῆς τοῦ δημιουργοῦ μυστήριον.

"Ἡ ἀρετὴ τῆς Παρθένου Μαρίας κατέστησεν αὐτήν ἔργαστήριον θαυ-
μάτων: "Ω πόσων θαυμάτων καὶ οῶν συμαλλαγμάτων τοῦτο τὸ θυγά-
τριον ἔργαστήριον γέγονεν"⁶. "Ολα τὰ διρρητα γεγονότα (π.χ. ἡ γέν-

3.- Αὐτόθι, σελ. 68.

4.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π., Δ', 4, Ε.Π.Ε. σελ. 424-426.

5.- Αὐτόθι.

6.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον, 5, Εκδ.Ε.Π.Κ., τόμ. 2, σελ. 76.

νησις αύτης ἐκ τῆς στείρας γυναικός), τά δποῖα συνέβησαν εἰς αύτήν συγκινοῦν τὸν ἄγιον Ιωάννην τὸν Δαμασκηνόν, ὃστε ἡ διάνοια αὐτοῦ ἔξισταται, ἡ καρδία πάλλεται καὶ ἡ γλῶσσα δένεται: "οὐ φέρω τὴν ἡδονὴν", γράφει, "νικῶμαι τοῖς θαύμασιν, ἐνθους ὑπὸ τοῦ πόθου γέγονα"⁷, οὗτε ἀνθρωπίνη γλῶσσα, οὗτε ἀγγελικός νοῦς, δύναται νά ύμνησῃ τὸ ἐργαστήριον τοῦτο ἐπαξίως, διότι δι' αὐτῆς "ἡμῖν δέδοται τὴν δόξαν Κυρίου τηλαυγῶς κατοπτρίζεσθαι"⁸, ἐπειδὴ δὲ θεός λόγος κατφησεν ἐν αὐτῇ ὑποστατικῶς. Ἡ τῆς Ὁρθοδόξου Ἔκκλησίας ὑμνολογία, ἡ δποῖα εἶναι ἐν πολλοῖς ἕργον τούτου τοῦ ἱεροῦ Πατρός, φανερώνει τὴν δόξαν, ἡ δποῖα ἀπεδόθη εἰς αὐτήν τὴν κόρην. Τοῦτο ὑποδηλοῦ ὅτι εἶναι ἀδύνατον νά ἀποχωρισθοῦν τὰ περὶ τῆς θεοτόκου δογματικά δεδομένα ἀπὸ τῶν ὑμνολογικῶν καὶ διεξαστικῶν δεδομένων.

Οὕτως, δὲ ἐπαινος εἰς τὸν δποῖον ἐπεδόθη δὲ Ἱωάννης δὲ Δαμασκηνός, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐμπειρίας, τῆς θεώσεως, καθώς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ βίου αὐτοῦ⁹.

7.- Αὐτόθι, σελ.45.

8.- Αὐτόθι, καὶ ἐγκώμιον πρῶτον εἰς τὴν κοίμησιν, 2 σελ.102. Ὁ τῶν ἀνθρώπων ἐπαινος ὑπενθυμίζει, κατά τὸν ἱερόν Δαμασκηνόν τὴν ἴστορίαν τῶν ἀγροτῶν, οἱ δποῖοι οὖδεν εἶχον νά προσφέρουν εἰς τὸν βασιλέα, καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐλαβεν ὅδωρ. ἐν ταῖς χερσὶν καὶ ἐκόμισεν αὐτὸς εἰς τὸν αὐτοκράτορα, αὐτόθι.

9.- Ὁ βίος αὐτοῦ ἀναφέρει! ὅτι, ὅταν δὲ λέων κατήγγειλε τὸν ἄγιον Δαμασκηνόν ψευδῶς ὡς προδότην διότι ὑπεστήριξε τὴν τῶν ἀγίων εἰκόνων προσκήνυσιν μ. ὁ Χαλίφης "εὐθύς κελεύει τὴν δεξιάν κοπῆναι τοῦ Ἱωάννου", ἢν δεξιάν ἐθεράπευσεν ἡ θεοτόκος μετά θερμῆν προσευχῆν τοῦ ἀγίου Ἱωάννου. Ἐπίσης εἰς τὴν μονήν τοῦ ἀγίου Σάββα, ἦς ἡτο μοναχός δὲ γέρων αὐτοῦ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτόν, δι' ἀποκαλύψεως τῆς Παναγίας, νά συνθέσῃ ἐκκλησιαστικά καὶ θεολογικά συγγράμματα.

Bl.Bacha,C., Biographie de ST Jean Damascéne, texte original arabe, Harissa, 1912.

· Η προσωπική αὕτη ἐμπειρική κοινωνία μετά τῆς Θεομήτορος καὶ
ἡ προσήλωσις αὐτοῦ εἰς τό μυστήριον τῆς Θεομητρότητός της, ἥρ-
δευσαν ἀποδοτικώτατα τὴν Χριστολογίαν του καὶ συνετέλεσαν εἰς
τὴν ἔξαρτετον ἐνάργειαν τῶν μεταφορικῶν εἰκόνων της.

Πόθεν ἔλαβεν δὲ Δαμασκηνός τὴν λεπτομερῆ ἔκθεσιν τοῦ
βίου καὶ τῶν συμβάντων τῆς ζωῆς καὶ τῆς πολιτείας της καὶ τοῦ
γεγονότος τῆς ἐκβιάσεώς της; Ποῖαι εἶναι αἱ πηγαὶ ἐπὶ τῶν ὅποι-
ων ἐστηρίχθη, ὅτε προσεπάθει νὰ ἐδῃ εἰς τό πρόσωπόν της τὴν
νέαν Εὖαν, καὶ ὅτε ἐνεπνέετο διά νά ἀπονείμῃ εἰς αὐτήν τὴν κό-
ρην τὴν ἀμόρζουσαν τιμήν;

· Ο ἄγιος Ἰωάννης δὲ Δαμασκηνός ἔθειλγει καὶ ὡμίλει ἔκτετα-
μένως περὶ τῆς μοναδικότητος τῆς γυναικός ταύτης, οἰκοδομῶν ἐπὶ
ἔκείνων τὰ δποῖα παρέλαβεν ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Δια-
θήκης. Οἱ λόγοι καὶ αἱ εἰκόνες τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἔχουν τοιαύτην
διαγματικήν καὶ πνευματικήν ἐπέδρασιν ἐπ' αὐτοῦ, ὅτε οὗτος ἐπε-
δίωκε νά τεριγράψῃ τὴν ἐμπειρίαν του ἀπό τὴν ἐπαφήν καὶ τὴν σύν-
δεσίν του μέ τὰς Γραφάς. Οὗτος δὲ Ἱερός Πατήρ ἔφθασεν εἰς πλήρη
διατύπωσιν τῆς οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς γεννήσεώς
του ἐκ παρθένου, διότι ἔφθασεν εἰς τὸ ἀληθινόν πνεῦμα τῶν ἀγίων
Γραφῶν. · Ο συστηματικὸς καὶ δυναμικὸς Ἰωάννης ἀφετηρίαν καὶ πηγήν
του ἔσχεν τὴν Ἀγίαν Γραφήν, τὴν ὁποίαν ἤριγγευσε¹⁰ καὶ προέβαλε
κατὰ τῶν αἰρετικῶν.

· Ο ἄγιος Ἰωάννης ἔθειλγει, ὡς ελέκθη, συγκεντρῶν καὶ συνενδύ-
τὴν διδασκαλίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκ-
κλησίας, διότι ἐπέστευσεν δτι ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ ἔργα των οἵτο εἰς
τὴν πραγματικότητα προσφυγὴ εἰς αὐτό τοῦτο τὸ φρόγυμα καὶ τό
πνεῦμα τῆς παραδόσεως. Τὰ θεολογικά του ἔργα ἀποτελοῦν συνοπτι-

καὶ ἐκθεσιν καὶ πρωτότυπον διατύπωσιν τῶν διαφόρων θεμάτων τῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας καὶ ἀποφάσεων τῶν τοπικῶν καὶ οἰκουμενικῶν συνδόδων. Κυριολεκτικῶς μάλιστα δέν ἐθεολόγει μόνον, ἀλλὰ συνψήφιζε τά δόγματα τῶν πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, συνθέτων δλόκληρον τὴν διδασκαλίαν του περὶ τῆς "ἀκριβοῦς ἐκδόσεως" τῆς πίστεως αὐτῶν. Μελετῶν τις τά ἔργα του διαπιστώνει ὅτι ἡ γλῶσσά του εἶναι πλοκή ἀγίας Γραφῆς καὶ Πατέρων.

Ο ἑρός Δαμασκηνός ἐθεολόγει συμπληρῶν καὶ ἐπεκτείνων τάς ἀφηγήσεις τῶν Ἀγίων Γραφῶν σχετικά μὲν τά γεγονότα τοῦ βίου τῆς ἀγίας Παρθένου Μαρίας. Τοῦτο εἶναι τό κίνητρον τό δδηγῆσαν αὐτὸν εἰς τὴν χρῆσιν καὶ αὐτῆς εἰσέτι τῆς ἀποκρύφου γραμματείας. Ἡ ἀπόκρυφος γραμματεία προέρχεται, ὡς ἐπί τό πλεῖστον, ἀπό τάς ποικίλας γνωστικάς διμάδας, διά τοῦτο εἶναι εἰς τὴν γραμμήν της διαφορετική ἀπό τά κανονικά κείμενα¹¹. Ἀλλά δυνάμεθα νά διακρίνωμεν τάς πρός τὴν ἐκκλησιαστικήν παράδοσιν συμφωνούσας παραδόσεις ἐκ τῶν λοιπῶν παραδόσεων, αἱ δποῖαι ἀντιθέτως δέν εἶναι κανονικαί, ἀλλά ἀμφισβητοῦνται, καίτοι ἡσαν γνωσταί εἰς πλείστους ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς. "Ταῦτα δέ πάντα τῶν ἀντιλεγομένων ἂν εἶη, ἀναγκαίως δέ καὶ τούτων ὅμως τόν κατάλογον πεποιήμεθα, διακρίνοντες τάς τε κατά τὴν ἐκκλησιαστικήν παράδοσιν ἀληθεῖς καὶ ἀπλάστους ἀνωμολογημένας γραφάς καὶ τάς ἄλλας παρατάτας, ούκ ἐνδιαμήκους μέν ἀλλά καὶ ἀντιλεγομένας, ὅμως δέ πλείστοις τῶν ἐκκλησιαστικῶν γινωσκούμενας..."¹². "Οθεν, τά ἀπόκρυφα

11.- βλ. Χρήστου Π., 'Ελληνική Πατρολογία, τόμ., Β', Πατριαρχικόν

"Ιδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 201. βλ. καί Παπαδόπουλος Στ., Πατρολογία, τόμ. Α', 'Αθῆναι 1977, σελ. 202

12.- Εύσέβιος Καισαρείας, 'Ἐκκλησιαστική ἱστορία Γ', 25, 6,
Ε.Π.Ε.Θεσσαλονίκη 1977, σελ. 312.

βιβλία διεκρίνονται είς δύο κατηγορίας:

- Τά διτόπα καὶ δυσσεβῆ βιβλία τῶν αἰρετικῶν.
- Τά βιβλία τά δποῖα ἀνεγνωρίζοντο ὡς γνήσια ὑπό τινων χριστιανῶν συγγραφέων,

‘Η πρώτη κατηγορία περιέχει, ὡς ἐπί τό πλεῖστον, νόθας καὶ ψευδεῖς ἀφηγήσεις, αἱ δποῖαι ἀποσκοποῦν είς τὴν διάδοσιν κακοδοξιῶν.’ Η δευτέρα περιέχει νόθας καὶ γνησίας ἀφηγήσεις, αἱ δποῖαι ἀποσκοποῦν κυρίως είς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς εύσεβείας τοῦ λαοῦ. Είς τάς δύο αὐτάς κατηγορίας δύναται τις νὰ ἀνεύρῃ διηγήσεις, αἱ δποῖαι ἀνταποκρίνονται καὶ είς τὰ ἱστορικά δεδομένα τῆς Καινῆς Διαθήκης.’ Οἱ ιερώνυμος γράφει ὅτι μέσα είς τὸν ἀκάθαρτον καὶ δυσώδῃ πηλόν ὑπάρχει πολύτιμον μέταλλον, ὡς ὁ χρυσός¹³.

Γενικῶς εἶπεν, είς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἔχομεν τὸν συνδυασμὸν τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, ὡς καὶ τῆς ἀποκρύφου γραμματείας. Εκκινῶν οὕτος ἀπό τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως χρησιμοποιεῖ τὰ ἀπόκρυφα διὰ νὰ τονίσῃ τὴν προσφοράν τῆς Ἀγίας Θεοτόκου είς ἱστορίαν τῆς θείας οἰκονομίας. Είς τὴν προσπάθειαν ταύτην δέν εἰσάγει νέας, αἰτιεικῆς προελεύσεως, διδασκαλίας περὶ τῆς Θεοτόκου, Αἱ περὶ τῆς Παρθένου Μαρίας ἀφηγήσεις, αἱ δποῖαι ἔχουν ἀπόκρυφον προέλευσιν συντελοῦν καὶ ἀπλῶς ἀναπληροῦν τὰς ἀφηγήσεις τῆς Καινῆς Διαθήκης. Εμπνεόμενος ἐκ τῆς χάριτος τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καὶ ἔχων ἐναργῆ συνείδησιν τῆς

13.- Bl.Kesich V., The gospel image of Christ:The Church and modern criticism, (μετάφρ.είς τὰ ἀραβικά ὑπό πατρός Μιχαήλ Νάζη), έκδ., AL-NOUR, Λίβανος 1981, σελ.125.

ἀγιότητος τῆς Θεομήτορος ὁ ἄγιος Ἰωάννης ἐπιδιώκει νά ἔξα-
γάγῃ ἐν τῇς ἀποκρύφου γραμματείας τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῶν ἐν
αὐτῇ ἀφηγήσεων¹⁴. Ἀλλά τὰ ἀπόκρυφα κείμενα, τὰ δποία ἔχουν
χαρακτῆρα θρησκευτικῶν ἀφηγήσεων καὶ ἔχουν πεπλασμένην ὑπό-
θεσιν, χρησιμοποιοῦνται ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως.
Μολονότι ἀσπάζεται δλοψύχως καὶ ἐνσυνειδήτως τὰς τῆς Γραφῆς
καὶ τῆς Παραδόσεως κινδυνεύει νά μὴ ἀπομυθεῖση πλήρως τὰς πε-
ρὶ τῆς μητρός τοῦ Θεοῦ ἀφηγήσεις τῆς ἀποκρύφου γραμματείας.

Αἱ μὴ βιβλικαὶ περὶ τῆς Θεοτόκου ἀφηγήσεις, αἱ δποῖαι εὐ-
ρίσκονται εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ εἶναι αἱ
ἔξης:

- "Ο πατήρ τῆς Μαρίας" Ιωακείμ ἀνήκει εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰού-
δα καὶ κατάγεται ἐν τῇς διζηση τοῦ Δαβὶδ.
- "Ἡ μήτηρ αὐτῆς" Ἀννα εἶναι θυγάτηρ τοῦ Ἱερέως Ματθάν ἐν
τῇς φυλῆς τοῦ Ἀαρὼν.
- "Ἡ Ἀννα ἦτο στεῖρα, ἀλλ' ὁ Θεός ἐπήκουσε τῆς δεήσεως αὐτῆς
καὶ ἔλυσε τὴν ἀκαρπίαν αὐτῆς.
- "Ἡ Μαρία καθιερώθη παιδιόθεν εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰσῆχθη εἰς
τὰ ἄγια τῶν ἄγίων.
- "Οταν ἐνηλικιώθη, ὁ χορός τῶν Ἱερέων παρέδωκεν αὐτὴν εἰς
μνηστήρα, διέρτι ὁ νόμος ἀπηγόρευε νά διαμένῃ εἰσέτι ἐντός
τῶν χώρων τοῦ ναοῦ.
- Κατά τὴν ὥραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ τοῦ σώματός της οἱ ἀπόστολοι
παρίστανται, καληθέντες κατά θαυμαστόν τρόπον ἐν τῶν περάτων
τῆς γῆς τῷ θεῖῳ προστάγματι τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς, "ὡς ἐν νεφέλῃ".

14.- Bl.Jugie M., Dictionnaire de theologie Catholique, St.Jean
Damascène, t.8, col.737.

- Τό σῶμα της ἀποτίθεται εἰς τὸ μνῆμα "καντεύθεν μετεωρίζεται πρός οὐρανίους δρόμους"¹⁵.

Τά γεγονότα ταῦτα εἰσήχθησαν καὶ εἰς τὰ λειτουργικά κείμενα καὶ ἔξελήφθησαν ἐν τῇ Ἔκκλησίᾳ ὡς "LEX ORANDI"¹⁶. Διά τοῦτο τίθεται τὸ ἑρώτημα: Πρέπει νά ἐκλάβωμεν ταῦτα καὶ ὡς "LEX CREDENTI";

'Η πρωτοτυπία ἄλλωστε εἶναι γνώρισμα τῆς θεολογίας τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ. Καί τοι ἐβασίσθη ἀποκατιστικῶς εἰς τὰ ἔργα τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων καὶ διδασκάλών τῆς Ἔκκλησίας καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν συνδρῶν, δέν ἐπανέλαβε παθητικῶς τὴν θεολογίαν αὐτῶν. 'Η θεολογία τοῦ Πατρός Δαμασκηνοῦ ἔχει μεγάλην ζωηρότητα καὶ ἐκφραστικότητα, ἐφ' ὅσον ἀναβλύζει ἐν προσωπικῇς ἐμπειρίας.

'Η ἀξία, τόσον τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὅσον καὶ τῶν ἔργων τῶν ἄλλων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἔκκλησίας, ἔγκειται εἰς τὴν ἐπίκαιρον ἀνάπτυξιν τῆς διδασκαλίας¹⁷, οὐχί ὡς πρός τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ἀλλ' ὡς πρός τὸν τρόπον ἐκθέσεως καὶ διατυπώσεως. Μολονότι προσεπάθησε δι συστηματικός· Ιωάννης νά συστηματοποιήσῃ τὰ τῶν πατέρων δόγματα¹⁸, ἔγραψε τι καινόν, τὸ διοῖον βιοῦται ἐν χριστῷ καὶ ἀναγγέλλεται ὡς πάντοτε καινόν διά καινῶν καὶ παλαιῶν λόγων¹⁹. Τὰς γραμματεύς μαθητευθείς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-

15.- Δαμάσι.Ι.; *Ἐγνώμον Β'*εἰς τὴν κοίμησιν, Ε.Π.Κ.σελ.180.

16.- βλ.Wiles M., *The making of Christian doctrine*, edition Cambridge University press, 1967, σελ.85-93.

17.- βλ.Florovsky G., 'Αγία Γραφή,' Εκκλησία, Παράδοσις (μετάφρ. Τσάμη Δ.), ἐκδ. Πουρναρᾶ Π., Θεσσαλονίκη 1976, σελ.49.

18.- βλ.Meyendorf J., *Le Christ dans la Theologie Byzantine*, les éditions du Cerf, Paris, σελ.207-233.

19.- βλ.Hazim I., *La Résurrection et l'homme d'aujourd'hui*, édition Al-Nour, Liban 1970, σελ.38.

ρανῶν ὅμοιός ἐστι ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἔκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καὶ νὰ παλαιά²⁰. Ὁ Ιωάννης δὲ Δαμασκηνός, δὲ διποτὸς εἶναι ἐμπεποτισμένος μέτρον διδασκαλίαν τῶν ἀγίων Γραφῶν καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ πατέρων καὶ διδασκαλῶν τῆς Ἔκκλησίας, καθίσταται πλούσιος εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας καὶ δύναται νὰ διδάσκῃ νέας ἀληθείας καθώς καὶ παλαιάς. Ως θεοδίδακτος δὲ ἵερος Δαμασκηνός δύναται νὰ ἀναπτύσσῃ, ἐπ' ὁφελείᾳ τῶν πιστῶν, ούχι ἀπλῶς παλαιά μέτρον παλαιάς, δὲ διαφέρει τὸ πιστῶν περιεχόμενον τοῦ ἀνθρώπου καὶ δίδει εἰς αὐτὸν τὴν δυνατότητα πρωτοτυπίας²¹, φωτίζων συγχρόνως αὐτόν, διστέναντα τὴν αὐτενέργειαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ δίδει θέτως, δὲ διάβολος διαφθείρει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἔκμηδενίζει τό αὐτεξούσιον τελείως εἰς τὴν ἀκροτάτην περίπτωσιν τοῦ δαιμόνισμοῦ.

Τὴν προσωπικὴν ταύτην ἐμπειρίαν, τὴν διποίαν διέθεταν πάντες οἱ Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἔκκλησίας, δὲ Δαμασκηνός ἀπέκτησε βαθυτάτην, ὡς χαρακτηριστικῶς περιγράφεται καὶ εἰς τὴν τῆς ἑορτῆς αὐτοῦ ὑμνολογίαν, ἐνθα παρουσιάζεται ὡς ἐλλαμφθείς ὑπὸ τοῦ Ἅγίου Πνεύματος: "Εἰσέδυς εἰς τόν γνόφον τόν τοῦ Πνεύματος, τοῦ θεοῦ ἐμυήθης τά ἀπόρρητα", "καὶ θεωρίας θείας καὶ πράξεως τάς πανολβίους, σαφῶς λαμπρότητος"²².

20.- Ματθ.13,52 .

21.- βλ.Παπαδόπουλος Στ.,Πατρολογία,τόμ.Α', Αθήναι 1977,
σελ.83-86.

22.- 2ον στιχηρόν τοῦ Εσπερινοῦ καὶ 2ον προσόμιον, Μηναῖον τοῦ Δεκεμβρίου, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἔκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Αθήναι 1975, σελ.16.

·Η ·Ρωμαιοκαθολική· Εκκλησία έξαιρέτως τιμᾷ τόν ἄγιον
·Ιωάννην καὶ τά ἔργα του, ἀλλά θεωρεῖ αύτόν ως ἐπισφράγισιν
τῶν ἀνατολικῶν πατέρων καὶ διδασκάλων καὶ ως οὐαλύπτοντα ἐν
ἐκ τῶν σταδίων τῆς σχολαστικῆς θεολογίας²³. Τοιουτότροπως οπ-
τατάσσει τὴν θεολογίαν τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ εἰς τὰ ἔργα τῆς
σχολαστικῆς θεολογίας. Κατά συνέπειαν, δηλοῦται παράδοσις τῶν πα-
τέρων τῆς Εκκλησίας περὶ τῆς χριστολογίας, τῆς χάριτος, τοῦ
προορισμοῦ, τῆς πιτάσεως καὶ σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ περὶ
τῆς θεοτόκου ἐρμηνεύεται καὶ μρίνεται παρ' αὐτῆς ὑπό τὴν σχολα-
στικὴν προοπτικὴν²⁴. ·Ο Juge M. ὑπεστήριξεν ὅτι δὲ πατήρ· Ιωάν-
νης εἶναι "εἴς διαυγής παραπόταμος, δὲ διποῦος μεταφέρει χρυσόν,
ἀλλαγῆς διοή αὐτοῦ δέν εἶναι ἀφθονος". Ο δέ θωμᾶς δὲ Ἐ. Ακουΐνου
εἶναι εὑρύς ποταμός, ἐγνώρισε δέ τόν παραπόταμον ἐκεῖνον ως
μίαν ἐκ τῶν πηγῶν αὐτοῦ²⁵. ·Η τοιαύτη θεώρησις εἶναι ἀποτέλε-
σμα προκατειλημμένης προοπτικῆς, ἡτις προϋποθέτει τὴν διαστρέ-
βλωσιν τῆς ἐμπειρίας τῆς θεώρεως καὶ τῆς βιώσεως τῆς Ιερᾶς Πα-
ραδόσεως. Τό δὲ θεολογεῖν, ἡτοι δὲ μετά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κοινωνία,
κατήντησεν εἰς τὴν Δύσιν ἀπλῇ δὲ σύνθετος στοχαστική ἀναζήτη-
σις.

23.- βλ. Mitchell V., The Mariology of st. John Damascene,
Maryhurst normal press, Kirkwood, Mo. 1930, σελ. 28.

24.- π.χ. Ott. I., Grundriss der Katholischen Dogmatik,
(μετάφρ. εἰς τὰ ἀραβικά ὑπό MARDINIE G.) ἐκδ. Καθολι-
κόν Τυπογραφεῖον, Λιβανος 1965.

25. Mitchell V., The Mariology of st. John Damascene, Maryhurst
normal press, Kirkwood, Mo., 1930, σελ. 28.

"Εξ άλλου αἱ προσπάθειαι τῶν δυτικῶν ἐρευνητῶν νά εὕρουν
"καὶ νῶν δογμάτων βάσεις" εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων καὶ
διδασκάλων τῆς Ἑκκλησίας, ἐκεινοῦν ἐξ A PRIORI τιθεμένων
προύποθέσεων πρός αἴτιολόγησιν ἢ ὑπεράσπισιν τῶν ζειών αὐτῶν
καὶ νοτομιῶν, διό καὶ πολλαῖ πραγματεῖαι ἔγραφησαν ὑπ' αὐτῶν πε-
ρὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ πρός ὑποστήριξιν τῆς συγ-
χρόνου Ρωμαιοκαθολικῆς Μαρτιολογίας.

Χρέος τῆς παρούσης μελέτης εἶναι νά ἔξετάσῃ τὸ θέμα τοῦ-
το ἀπόδοσης προοπτικῆς πρός αἴτιολόγησιν τοῦ ρόλου τῆς
Παναγίας εἰς τό ἔργον τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

*****

Κ.Ε.Φ.Α.Δ.Α.Ι.Ο.Ν. Α:

"Η ἐν τῇ ιστορίᾳ τῆς σωτηρίας θέσις τῆς Μαρίας

1.-'Η προαιώνιος ἐκλογή αὐτῆς

Διά τὴν ὑπερβολικήν αύτοῦ ἀγαθότητα, ηύδοκησεν δὲ θεός νὰ δημιουργήσῃ τὸν δυνθραπον, διά νὰ καταστῇ οὗτος τῆς δόξης αὐτοῦ μέτοχος²⁶. Διά τοῦτο ἐδημιούργησεν αὐτὸν κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὅμοιωσιν αὐτοῦ, ἀπό δρατήν καὶ ἀδρατον φύσιν, καὶ ἡ- τοίμασε δι' αὐτόν ἐν βασίλειον, ὃστε ἐντός αὐτοῦ νά διάγη πανολβίαν ζωῆν²⁷, ἐάν ἐβάδιζεν ὁρθῶς τὴν πνευματικήν αὐτοῦ πορείαν. "Ἐποίησε δέ αὐτόν φύσιν ἀναμάρτητον καὶ θέλησιν αὐ- τεξούσιον"²⁸. Δηλαδή τό ἀμαρτάνειν ή τό ἐμμένειν εἰς τὴν ἀρε- τὴν ἔξηρτάτο ἐκ μόνης τῆς θελήσεως αὐτοῦ²⁹. Ὁ ἀρχένακος δῆμος διάβολος ἔξηπάτησεν αὐτόν διά τοῦ πειρασμοῦ αὐτοῦ³⁰, παρεμπο- δίσας τὴν πρός τελείωσιν πορείαν του. Αὕτη ή πτώσις εἶχε τρα-

26.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π.Β'12, ἐκδ. Ε.Π.Ε., σελ. 208-210.

27.- Αὐτόθι, σελ. 200.

28.- Αὐτόθι, σελ. 212: "Ἀναμάρτητον δέ φημι ούχ ως μή ἐπιδεχό- μενον ἀμαρτίαν... ἀλλ' ούχ ως ἐν τῇ φύσει τό ἀμαρτάνειν ἔχοντα, ἐν τῇ προαιρέσει δέ μᾶλλον, ητοι ἔξουσίαν ἔχοντα μένειν καὶ προκόπτειν ἐν τῷ ἀγαθῷ τῇ θείᾳ συνεργούμενον χάριτι".

29.- Αὐτόθι, σελ. 270.

30.- Αὐτόθι, σελ. 278.

γιακά ἀποτελέσματα. 'Ο δούς τό εὖ εἶναι, δημως δέν ἔμεινεν
ἀδιάφορος, ἀλλά διά πολλῶν τρόπων ἐκάλεσεν αὐτόν πρός
ἐπιστροφήν³¹. "Οτε ἦλθε τό πλήρωμα τοῦ χρόνου³², ὁ γίρς
τοῦ Θεοῦ διά τήν φιλανθρωπίαν αὔτοῦ κατέψησεν ἐν μέσῳ
τῶν ἀνθρώπων διά νά λύσῃ τήν τραγῳδίαν ταύτην. Αὕτη ἡ
τοῦ Θεοῦ οἰκονομία ἀπεφασίσθη ἐν τῇ αἰώνιᾳ θουλῇ τοῦ
Θεοῦ, ἀφ'οῦ δὲ θεός προεγνώρισεν δτι ὁ ἀνθρωπος θά γίνη
παραβάτης τῆς ἐντολῆς καὶ ἀθετητῆς τῆς μετὰ τῆς ἀκτίστου
δόξης Αὐτοῦ κοινωνίας³³. Τοῦτο σημαίνει δτι ἡ Παρθένος Μα-
ρία εἶχεν ἥδη περιληφθῆν ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς θείας οἰκονομίας,
διότι ἀποτελεῖ τήν ἀνθρωπίνην ἀνταπόκρισιν εἰς τό θέλημα
τοῦ Θεοῦ καὶ τήν δοῦσαν τό σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

'Ο θεός ἔναμε τήν αἰώνιαν ἐκλογήν του, διά νά υἱοθετήσῃ
καὶ σώσῃ τόν μανθρωπον, διά τῆς εἰς αύτόν πίστεως ἢ ἐνώσεως
μετ' αύτοῦ. Πάντες δσοι εἶναι ἐκλελεγμένοι ἔχουν ἐκλεγῆ καὶ
διά νά εἶναι ἄγιοι καὶ ἀμεμπτοι. Τό σχέδιον τῆς ἐνσαρκώσεως
καὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐκ παρθένου κατηρτίσθη
ὑπό τοῦ Θεοῦ πρῶν ἢ ἡ ιστορία ἀρεγηται. 'Εάγ δὲ θεός ἐξελέξατο
τούς ἀγίους αύτοῦ πρό τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου τούτου, ὃς
εἶπεν καὶ δὲ ἀπόστολος Παῦλος: "καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ
πρό καταβολῆς κόσμου εἶναι ἡμᾶς ἀγίους καὶ ἀμώμους κατενώ-
πιον αύτοῦ ἐν ἀγάπῃ . . ."³⁴, πόσῳ μάλον ἦτο προαιώνιος ἡ ἐκλο-
γή τῆς Μητέρας του, ἡ δόποία ἦτο κεναθαρμένη ἀπό "τῶν νεκρῶν

31.- Αύτόθι, σελ. 278.

32.- Γαλ. 4, 4.

33.- Δαμασκ. Ι., Ε.Ο.Π., ἐκδ. Ε.Π.Ε., σελ. 272.

34.- Ἐφ. 1, 4.

έργων"³⁵. 'Η άναζήτησις τοῦ ἐτύμου τοῦ ὅρου "Θεός" δίδει, κατά τὸν Ἱερόν Δαμασκηνόν, τὴν ἔννοιαν τῆς προγνώσεως: "Ἐρώ- τησις: πόδιν ἑτυμολογεῖται Θεός; Απόκρισις: ... παρά τὸ θεᾶ- σθαι." ἔχεάσατο γάρ ὁ Θεός τὰ πάντα πρὶν γνῶσεως αὐτῶν"³⁶.

'Η αἰωνία ἐκλογή τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι ὑποχρεωτική διά τὸν ἀν- θρωπὸν ἀπόδφασις τοῦ Θεοῦ, διό καὶ δέν ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τοῦ πεπρωμένου³⁷. Ο Θεός δέν ἐκλέγει ἑρήμην, ἢ δέ ἐκλογή του δέν λαμβάνεται ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ κατορθώματος τοῦ ἀνθρώπου, διότι "Θεοῦ ἐσμέν συνεργοί"³⁸. Η ἐκλογή τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι ἀπο- τέλεσμα κάποιας ἐκ τῶν προτέρων αὐθαιρέτου ἀποφάσεως τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὅφειλεται νυρίως εἰς τὴν ἐκ τῶν προτέρων γνῶσιν τῆς ἀντα- ποκρίσεως τοῦ ἀνθρώπου πρός τὴν αλησίν του. "Κλητοί" εἶναι ὅλα τὰ "κατ' εἰκόνα" δημιουργηθέντα πρόσωπα, "ἐκλεκτοί" δοι θά ἀπο- δεχθοῦν τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ θά ἐπιτύχουν τῆς πρός τὸν Θεόν ὄμοιώσεως τῆς μετά τοῦ Θεοῦ ἐνώσεως. Κάθε ἀνθρωπὸς εἶχε προαιωνίως τὴν ὑπαρξίν του ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ. Προαιωνίως δὲ Θεός εἶδε πάντα ἀνθρωπὸν ὃς ἴδεαν καὶ ὃς σκέψιν εἰς τὸν θεϊκόν νοῦν του. Προαιωνίως εἶχε βιβιατερού καὶ διακριτικόν σχέδιον κα- τάλληλον τῇ ἀποφάσει τοῦ ἀνθρώπου, διότι δὲ ἀνθρωπὸς ἐπλάσθη ὑπό τοῦ Θεοῦ. Εἰς τό ἔργον τοῦ Ἱεροῦ Ιωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ "Διάλεξις Σαρρακηνοῦ καὶ Χριστιανῶν" δὲ Χριστιανός λέγει εἰς τὸν Σαρρακηνόν:

35.- *Εβρ. 9,14

36.- Δαμασκ.Ι., Περὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος, PG 95,16.

37.- Διά τὴν Ρωμαιοαθολικήν ἀποψιν τῆς προαιωνίου ἐκλογῆς τῆς Μαρίας βλ. Chevalier C., La Mariologie de Saint Jean Damascène. O.C.A.109, Rome 1936, σελ. 45-48.

38.- Α' Κήρ. 3,9.

"Επει ὡς λέγεις σύ καλά καὶ ιακά ἐκ θεοῦ εἶναι; εὐρέθήσεται ὁ θεός κατὰ σὲ ἀδικος, δπερ οὐκ ἔστιν. 'Επει γάρ ὁ θεός προσέταξεν, ὃς σύ λέγεις, τὸν πόρυν πορνεύειν, καὶ τὸν αλέπτην αλέπτειν, καὶ τὸν ἀνδροφόνον ἀνδροφονεῖν, ἄξιοι εἰσιν τιμῆς· τὸ γάρ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐποίησαν. Εὐρεθήσονται καὶ οἱ νομοθέται σου ψευδεῖς, καὶ τὰ βιβλία ψευδεπίγραφα, ἐπειδὴ προτάσσονται τὸν πόρυν καὶ τὸν αλέπτην δέρεσθαι ποιήσαντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, καὶ τὸν ἀνδροφόνον ἀποκτανθῆναι, ὃν ἔδει τιμηθῆναι, ἐπειδὴ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐποίησεν"³⁹. 'Ο δέ Σαρρακηνός πιστεύει ὅτι τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πεπρωμένα θεόθεν⁴⁰, διὰ τοῦτο ἐρμηνεύει τὴν πρόγνωσιν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸν ἐκ μήτρας ἀγιασμόν του ὡς διάταξιν τοῦ πεπρωμένου. 'Αποκριθείς δὲ Χριστιανός ἔλεγε: "Τό δέ 'ἐκ μήτρας ἦγίακα σε'⁴¹ νόησον τὴν ὄντως γεννῶσαν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου, ὃσοι γάρ ἔλαβον αὐτόν, φησίν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἑρουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, φησίν, οἱ οὐκ ἔξι μιμάτων, οὐδέ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν"⁴² αἰμάτων, οὐδέ ἐκ βαπτίσματος⁴³. Τό βάπτισμα ἔχει ἑδῶ τὴν ἔννοιαν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. Οἱ μὴ σωθέντες καὶ οἱ μὴ σωζόμενοι ἔχουν δύθμησει κατὰ βούλησιν τὰ ἔσωτῶν πρός τὴν ἀπόρριψιν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ: "...εἰ μὴ προεβαπτίσθησαν, οὐκ ἂν ἐσώζοντο. Μαρτυρεῖ δέ τό πνεῦμα τό" Ἀγιον, λέγον· "Απηλλοτριώθησαν οἱ ἀμαρτωλοὶ ἀπό μήτρας"⁴⁴, τοῦτ' ἔστι τῆς τοῦ βαπτίσματος⁴⁵. 'Ολίγον κατωτέρω ὑπο-

39.- Δαμασκ.Ι., Διάλεξις Σαρρακηνοῦ καὶ Χριστιανοῦ, PG 96, 1337.

40.- Διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ισλάμ περὶ τῆς μοίρας (QADAR), βλ. Ζιάνα Γ., Ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως εἰς τὸν Ισλαμικὸν μυστικισμόν, Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 465.

41.- Ἰερ. 1,5.

42.- Ἰω.1,12,13.

43.- Δαμασκ.Ι., Διάλεξις Σαρρακηνοῦ καὶ Χριστιανοῦ, PG 1337.

44.- Ψαλ. 57,4.

45.- Δαμασκ.Ι., Διάλεξις Σαρρακηνοῦ καὶ Χριστιανοῦ, PG.96, 1337

τεξούσιον ήμδν θέλημα· ού κακόν δέ τό αύτεξούσιον, ετ ὡς ἐδόθη ήμεν, καὶ ἐφ' ὃ ἐδόθη, χρησώμεθα αὐτῷ. Τό δέ, προγνῶναι τόν θεόν, τῆς προγνωστικῆς αύτοῦ δυνάμεως. Ἀλλ' οὐδέ αἱ τιμωρίας τοῦ πονηροῦ αἴτιος, εἰ καὶ αὐτός θέλων κρίνει⁴⁸. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲ ἕρός Πατήρ διαστέλλει τόν ὅρον "πρόγνωσις" ἀπό τόν ὅρον "προορισμός" δύναται τις νά εἶπῃ ὅτι δὲ θεός δέν προεγνώρισε μόνον ὅτι θά γίνη ἡ Μαρία μήτηρ αύτοῦ, ἀλλά τὴν ἑξέλεξε μέ τὴν προαιώνιον βούλησιν αύτοῦ. Κατά τούς ὅρισμούς τοῦ ήμετέρου συγγραφέως "πρόγνωσις δέ εἰδέναι τά ἔσόμενα,, προορισμός δέ κρίνει καὶ ἀπόφασις ἐπὶ τοῖς ἔσομένοις"⁴⁹. Ἀλλοῦ δέ γράφει "χρή γινώσκειν ὡς πάντα μὲν προγνώσκει δὲ θεός οὐ πάντα δέ προορίζει"⁵⁰. Ότε ποιεῖται λόγον περὶ τῆς προαιώνιου ἐκλογῆς τῆς Παρθένου Μαρίας χρησιμοποιεῖ τόν ὅρον "προορισμός" καὶ ούχι "πρόγνωσις", λέγων: "Αὕτη γάρ τῇ προαιώνιφ προγνωστικῇ βουλῇ τοῦ θεοῦ προορισθεῖσα"⁵¹. Τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι δὲ θεός πραγματοποιεῖ τό τῆς σωτηρίας σχέδιον αύτοῦ βιαίως, "οὐ γάρ βιάζεται τὴν ἀρετὴν"⁵². Ο θεός, κατά τὸν Lossky V., "συγκαταβαίνει ἐν τῇ προνοίᾳ του εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀνθρώπων, ἐνεργεῖ συμφώνως πρὸς αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν, δυναίζει τὰς πράξεις του πρὸς τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων"⁵³.

48.- Δαμασκ.Ι., Κατά Μανιχαίων διάλογος, PG 94, 1577.

49.- Αύτόθι.

50.- Δαμασκ.Ι., E.O.P. B', 30, E.P.E., σελ. 270.

51.- Αύτόθι, σελ. 476.

52.- Αύτόθι, σελ. 270.

53.- Lossky V., 'Η μυστική θεολογία τῆς ἀνατολικῆς Ἑκκλησίας.
(Μετάφρ. Στέλλας Πλευράκη), Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 161.

βάλλει δέ Σαρακηνός τὸ ἔρωτημα: "Ιδού πέπληγμαι ἐν τινι τόπῳ
τῆς σαρκὸς μου, καὶ πληγεῖσα ἡ σάρξ μῶλωπα ἀπετέλεσεν, καὶ ἐν
μῶλωπι ἐγένετο σκᾶληξ. Τίς αὐτὸν ἐπλασεν:"⁴⁶. Η ὑπάρχουσα ἀνα-
φορὰ πρὸς τὸ θέμα τοῦ προορισμοῦ ἀπορρίπτεται εἰς τὴν ἀπάντη-
σιν τοῦ Χριστιανοῦ: "μετά τὴν πρώτην ἐβδομάδα τῆς κοσμοποιίας
οὐχ εὑρίσκομεν οἰονδήποτοῦ πρᾶγμα πλάσαντα τὸν Θεόν, ἢ πλάττον-
τα: ἀλλὰ τῷ προστάγματι τοῦ Θεοῦ προσετάγη ἐν τῇ πρώτῃ ἐβδομάδι,
καὶ ἐγένοντο τὰ γινόμενα, μετά τοῖς προστάγμασι κατεκρίθη καὶ
ἀκάνθας καὶ τριβόλους. Τότε δέ καὶ ἡ σάρξ ἡμῶν ἡριθεῖσα, μέχρι τῆς
σήμερον φθεῖρας καὶ σκάληκας ἀνατελεῖ"⁴⁷. Ἐπακολούθως, ἡ θεωρία
καθ' ἥν ἡ σωτηρία ἡ ἡ καταδίκη ἐκάστης ψυχῆς καθορίζεται ὑπό τοῦ
Θεοῦ πρὸ τῆς δημιουργίας ἀπορρίπτεται εἰς τὰ ἔργα τοῦ Ιεροῦ Δα-
μασκηνοῦ. Εἰς τὸν ~~Κατά Μανιχαίων~~ διάλογον δὲ ἄγιος Ἰωάννης δὲ Δα-
μασκηνός γράφει τὰ ἐξῆς: "Προειδὼς οὖν δὲ θεός τὰ ἐσόμενα ὑφ' ἡμῶν
ἐκουσίως, ἥγουν τὰ ἐφ' ἡμῖν, ἀρετὴν φημί, καὶ κακίαν, προορίζει τὰ
ούκ ἐφ' ἡμῖν. Καὶ ἡ μέν προγνωστικὴ δύναμις τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἡμῶν
ἔχει τὴν αἰτίαν, τὸ δέ προγνῶναι ἃ μέλλομεν ποιεῖν, οὐδέ αὐτὸς
προεγίνωσκε, καὶ μή ἐσόμενον. Καὶ ἡ μέν πρόγνωσις τοῦ Θεοῦ ἀληθής
ἔστι καὶ ἀπαράβατος, ἀλλ' οὐκ αὐτὴ ἔστιν ἡ αἰτία τοῦ γενέσθαι πάν-
τως τὸ ἐσόμενον, ἀλλ' ὅτι μέλλον ποιεῖν τόδε ἢ τόδε, προγνώσκει.
Προγνώσκει δέ πολλά, ἃ ούκ ἔστιν αὐτῷ ἀρεστά, καὶ οὐκ αὐτὸς αἰ-
τίος τούτων. Ως οὐδέ ιατρός αἴτιος τῆς νόσου, εἰ προέγνω, ὅτι μέλ-
λει τις νοσεῖν, ἀλλὰ τὸ μέν νοσῆσαι ἀλλης αἰτίας, τῆς ποιούσης
τὴν νόσον. Η δέ πρόγνωσις τοῦ ιατροῦ, τῆς ἐν αὐτῷ τέχνης οὕτω καὶ
τὸ ἐσόμενον ὑφ' ἡμῶν, οὐκ ἐκ τοῦ Θεοῦ τὴν αἰτίαν ἔχει, ἀλλὰ τὸ αὐ-

46.- Αὐτόθι, 1340.

47.- Αὐτόθι, 1345.

"Ητοι δ θεός προορίζει τήν τοῦ ἀνθρώπου σωτηρίαν διὰ τῆς ἀνταποκρίσεως αὐτοῦ εἰς τὸ θεῖον θέλημα, χωρίς νά εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ Θεοῦ τὸ αἴτιον τοῦ προορισμοῦ. Οὕτως, ὁ θεός ἔταξινόμησε τὸ μυστήριον τῆς θείας οἰκουνομίας προαιωνίως, διότι προεγνώριζεν ὅτι ἡ Μαρία θά ἀνταποκριθῇ πλήρως εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

"Ανευ τῆς ἀνταποκρίσεως ταύτης θά ἔμενεν ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀκατόρθωτος. Ὁ προορισμός τῆς Παρθένου Μαρίας προέρχεται ἐκ τῆς προγνώσεως τοῦ Θεοῦ ὅτι θά γίνη τῆς ἀγάπης αὐτοῦ ἀξία: "Ἐξ προγνούς δὲ τῶν ὅλων θεός ἀξίαν, ἢ γάπησε καὶ ἀγαπήσας προώρισεν"⁵⁴. Ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκλογή λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τό κατόρθωμα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπομένως, ἡ θεομότηταρ εἶναι συνεργάτις τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς, χωρίς νά εἶναι δ προορισμός αὐτῆς ἵδιον της ἐπίτευγμα. Ἀπορριπτέα ἡ ἵδεα τῶν συγχρόνων δυτικῶν θεολόγων ὅτι ἡ συμμετοχὴ αὐτῆς εἰς τὰς ἀξιομεισθίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι τό ἐλατήριον τοῦ προορισμοῦ τῆς⁵⁵. Ὁ θεός δέν διαχωρίζει αὐτήν ἀπό τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ἀλλά συνδέει αὐτήν στενῶς μετά τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Καί τό γεγονός αὐτό προσδιδει εἰς αὐτήν τήν ἐξαίρετον καὶ μοναδικήν θέσιν ἐν τῇ ιστορίᾳ τῆς σωτηρίας.

54.- Δαμασκ.Ι., Αδόγος εἰς Γενέσιον, 7, Ε.Π.Κ., σελ. 84.

55.- Περὶ τοῦ θέματος τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς εἰς τὰς ἀξιομεισθίας τοῦ Χριστοῦ βλ. GULOVICH S., The Immaculate conception of the blessed Virgin in the eastern Ecclesiastical Tradition, Marin studies, 5 (1954), σελ.. 147.

2.- Η προαναγγελλομένη.

Ἐπειδὴ δὲ Ἡερδὸς Πατήρ πιστεύει ὅτι αἱ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην θεοφάνειαι εἶναι ἀληθεῖς ἐμφανίσεις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς προφήτας καὶ πατριάρχας τῆς παλαιᾶς οἰκουνομίας, ὑποστηρίζει ὅτι ἡ προαιώνιος ἐκλογὴ τῆς Παρθένου Μαρίας προεφητεύθη εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην, ἡ δοπία ἐμυσταγώγει τὴν ἀνθρωπότητα πρὸς τὴν ἔνσαρκον οἰκουνομίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: "Ταύτην δὲ πατήρ μὲν προώρισε, προφήται δέ διά τοῦ πνεύματος προηγόρευσαν"⁵⁶. Ἡ προαναγγελία ἐγένετο διά λόγων καὶ εἰκόνων: "...καὶ διαφόροις εἰκόσι καὶ λόγοις προφητῶν διά πνεύματος Ἀγίου εἰκονισθεῖσά τε καὶ προκηρυχθεῖσα"⁵⁷.

α) Οἱ ἀρχαὶ

"Ἄνευ νοήματος θά παρέμενον πολλά προφητικά κηρύγματα, ἐάν δὲν ἀποδοθοῦν εἰς τὴν Θεομήτορα: "Ποῦ δέ θήσομεν τῶν προφητῶν τά κηρύγματα οὐκ ἐπέ σέ, εἴπερ ἀληθῆ δεικνύναι ταῦτα θελήσαιμεν"⁵⁸. Ἐπὶ παραδείγματι, ἡ περίφημος προφητεία τοῦ Ἡσαΐου: "Ἴδού ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ δνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ, ὁ ἐστι μεθερμηνευόμενόν μεθ ἡμῶν δ θεός"⁵⁹, εἰς αὐτὴν ἐφαρμόζεται, διότι σαφῶς διιλεῖ περὶ τοῦ θαύματος τῆς κυρίσεως⁶⁰. Ἐπίσης ἡ προφητεία τοῦ Ἰδίου προφήτου: "Πρὶν ὀδίνησεν, ἔτεκε", "Πρὶν ἐλθεῖν τὸν καιρόν τῶν ὀδίνων ἔξεφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν"⁶¹, διότις προφητεύει ὅτι τέξεται δινευ ὀδίνος τεινος.

56.- Δαμασκ.Ι.,Δόγος πρῶτον εἰς τὴν κοίμησιν,4,Ε.Π.Κ.,σελ.106.

57.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Δ'14,Ε.Π.Ε.,σελ.476.

58.- Δαμασκ.Ι.,Δόγος πρῶτον εἰς τὸν κοίμησιν,9,Ε.Π.Κ.,σελ.126.

βλ.Brown R.,Donfried,Fitzmer K.,Renmann J.,Mary in the New Testament,New York 1978,σελ.29-30.

59.- Ἡσ.,7.14.

60.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Δ'14,Ε.Π.Ε.,σελ.480.

61.- Ἡσ.,66,7.

Β) Άλι είκονες.

Ο ιερός Πατήρ Ιωάννης είδε τήν θεομήτορα προεικονισμένην είς ἐν πλῆθος "πραγμάτων" τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τό πρῶτον ἔγκωμιον είς τήν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου περιέχει ἐν καλόν παράδειγμα:

Η Μαρία εἶναι:

- Ο βασιλικός θρόνος, ὅπου κάθεται ὁ Δημιουργός.
- Η νοητή/Εδέμ, ἡ δόποια εἶναι ιερωτέρα καὶ θειοτέρα ἀπό τήν αἰσθητήν.
- Η κιβωτός, ἡ φυλάττουσα τό σπέρμα τοῦ δευτέρου καὶ καινοῦ κόσμου;

Ἐίς τό Γενέσιον τῆς Παναγίας ἀναφέρει ὁ ιερός Πατήρ ὅτι Η Μαρία εἶναι:

- Η κιβωτός τοῦ Μωϋσέως, ἥτις μέ τήν δρόσον τοῦ Αγίου Πνεύματος ἔμεινεν ἀβλαβής ἀπό τοῦ θεῖκοῦ πυρός.
- Άλι θεόγραφοι πλάκες, ἡ χρυσὴ στάμνος, ἡ λυχνία, ἡ τράπεζα, ἡ δάβδος τοῦ Ααρών ἡ βλαστήσασα.
- Η σηνὴ τοῦ Αβραάμ, ἐν ᾧ κατώκει ἡ ἀκτιστος ἐνέργεια τοῦ θεοῦ, ἐνῷ ἐν τῇ θεοτόκῳ κατόκησεν αὕτη ἡ ὑπόστασις τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Αγίας Τριάδος, κ.λπ.

Μεταχειριζόμενος τήν τυπολογικήν ἐρμηνείαν ὁ Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός εὗρεν ὅτι αἱ προεικονίσεις αὐταὶ λαμβάνουν τήν σημασίαν των ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας: "τῷ γάρ ταύτης τύπῳ τετέμηνται ὡς ἀληθοῦς πρωτοτύπου σκίασμα"⁶².

62.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον, 6, ἑκδ., Ε.Π.Κ., σελ. 82.

"Η Παλαιά Διαθήκη, κατά τούς Πατέρας καί διδασκάλους τῆς Εικλησίας, περιέχει ἀποκαλυπτικά στάδια τοῦ μηνύματος τῆς σωτηρίας⁶³, δηλαδή περιέχει τό σημεῖον ἑκατινήσεως τῆς θείας οἰκονομίας καί τὴν προτύπωσιν τῆς ἐν Παρθένου γεννήσεως τοῦ Ιησοῦ Χριστοῦ." Ολόκληρη ἡ Παλαιά Διαθήκη, γράφει δὲ Florovsky G., πρέπει νὰ θεωρεῖται ως "βίβλος γενέσεως Ιησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαβὶδ υἱοῦ Αβραάμ"⁶⁴, ἵνα ἡ περίοδος υποσχέσεων καὶ προσμονῆς, ἐποχὴ διαθηκῶν καὶ προφητῶν"⁶⁵. Η Παλαιά Διαθήκη ἀποτελεῖ μίαν προφητικήν ιστορίαν, ἥτις αηρύσσει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ ώντος Του, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Θεοτόκος καταλαμβάνει κεντρικήν θέσιν. Διά τοῦτο, εὑρίσκεται προαναγγελούμενη εἰς αὐτήν, ως ἐδίδαξεν δὲ Ιερός Δαμασκηνός.

3.- Ο Ιστορικός βόλος τῆς Μαρίας.

"Η ἐκλελεγμένη "ἐν πασῶν φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ λαῶν" ⁶⁶ καὶ εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην προαναγγελούμενη πραγματοποιεῖ τὸν βόλον αὐτῆς ἐν τῇ διοῃ τῆς ιστορίας. Τοιοτοτρόπως, ἡ Μαρία κατέστη ἡ ἐπιθυμητή κόρη τῶν αἰώνων: "ἡμιλλάντο οἱ αἰῶνες

63.- βλ. Florovsky G., 'Αγία Γραφή, Εικλησία, Παράδοσις (μετάφρ. Τσάμη Δ.), Εκδ. Πουρναρά Π., Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 12.

64.- Ματθ. 1,1.

65.- Florovsky G., 'Αγία Γραφή, Εικλησία, Παράδοσις, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 18.

66.- Δαμασκ. Ι., Δόγος Β' εἰς τὸν εὐαγγελισμόν PG, 96, 649.

ποῖος τῇ σῇ ἐγκαυχήσεται γεννήσει, ἀλλ' ἐνίκα τῶν αἰώνων τὴν ἄμιλλαν ἡ προωρισμένη βουλὴ τοῦ θεοῦ, τοῦ τούς αἰώνας ποιήσαντος, καὶ γεγόνασιν οἱ ἔσχατοι πρῶτοι τὴν σὴν εὔμοιρήσαντες γέννησιν⁶⁷. Οὗτος ὁ δόλος προσδίδει εἰς τὴν Μαρίαν τὸν τίτλον "ἡ νέα Εὕα", "δι' αὐτῆς γάρ ὁ κτίστης πᾶσαν κτίσιν πρὸς τὸν κρείττον μετεστοιχείωσεν διά μέσης τῆς ἀνθρωπότητος"⁶⁸. Κατὰ ταῦτα ἡ Μαρία εἶναι ἡ τῆς πεσούνης Εὕας ἐπανόρθωσις, διότι ὑποτάσσεται εἰς τὸν λόγον τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, ἐνῷ ἡ προμήτωρ ἀπώλεσε τὸν κάλλος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διά τῆς παρακοῆς αὐτῆς. Ἡ Μαρία εἶναι ἀρχὴ τῆς νέας κτίσεως καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τοῦ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ δημιουργοῦ δημιουργηθέντος. Ἐνωρίτερον τὸ σημεῖον τοῦτο εἶχεν ἀνάπτυχθεῖ ὑπό τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἵδιαιτέρως δέ ὑπό τῶν: Ἰουστίνου, Εἰρηναίου, Ἐπιφανίου, Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, Γρηγορίου Νύσσης, Σωφρονίου, Ιεροσολύμων καὶ Ἀνδρέου Κρήτης⁶⁹.

'Εστηριγμένος εἰς τάς γνώμας τῶν μνημονευθέντων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἱερός Δαμασκηνός τονίζει ὅτι ὁ θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον διά τῆς παρακοῆς τῆς Εὕας, ἀλλ' ὁ Κύριος τῆς δόξης διά τῆς ὑπακοῆς τῆς θεοτόκου ἐγένετο ἀνθρωπός: "Ἐε γάρ καὶ ἡ πρώτη Εὕα ἐν παραβάσει γέγονε καὶ δι' αὐτῆς εἰσῆλθεν ὁ θάνατος..., ἀλλά ἡ Μαρία ἐξυπηρετησαμένη τῷ θεῖῳ βουλήματι τὸν ἀπατήσαντα δόφιν ἡπάτησε καὶ τῷ ἀδσμῷ τῆν ἀφθαρσίαν εἰσήγαγεν"⁷⁰.

67.- Δαμασκ.Ι.,Δόγος εἰς Γενέσιον 7, Ἑκδ.Ε.Π.Κ.,σελ.84.

68.- Αὐτόθι,1,σελ.66.

69.- Camelot Th.,Marie:La nouvelle Eve dans la patristique Grecque du concile de Nicee au st.Jean Damascéne,de la societe Francaise d'etudes Mariales,1954,σελ.157-172.

70.- Δαμασκ.Ι.,Δόγος εἰς Γενέσιον 7, Ἑκδ.Ε.Π.Κ.,σελ.84.

Αύτός δι Ιστορικός δόλος αύτης είς τόν χώρου τής σωτηρίας δέν τοποθετεῖ τήν Μαρίαν είς ἐν ἀποσυνδεδεμένον θεολογικόν πλαισιον ἢ είς μέαν ἀνεξάρτητον πνευματικότητα, διότι τοιοῦτόν τι δέν διποτελεῖ τόν στόχον τῆς ἑνανθρωπήσεως. Φυσικά δι μόνος Κύριος καί Σωτήρ, γράφει δι πατήρ Florovsky G., εἶναι δι Ιησοῦς Χριστός, ἀλλά ἡ Μαρία εἶναι ἡ Μητέρα του. Αύτη εἶναι δι αστήρ δι πρωΐνός πού ἀναγγέλει τήν ἀνατολήν...⁷¹. Ἡ παραθένος Μαρία δέν τυγχάνει ἡ "συμμετέχουσα" είς τήν ἀπολύτρωσιν τῆς ἀνθρωπότητος, ούτε ἡ "Corredemper" "συλλυτρωτρια", ἀλλ' εἶναι τό δινθρώπινον ὅν, διά τοῦ διποίου ἐπραγματοποιήθη ἢ ἀπολυτρωτική ἔνσάρκωσις: "δι τῆς ἀπαν τό βρότειον ἐπηνόρθωται, γένος, δι τῆς προμήτορος Ενας ἡ λύπη είς χαράν μεταβέβληται"⁷². Οθεν αὕτη εἶναι τῆς σωτηρίας ὑπηρέτις. Ο ὄρος "Corredemper" "συλλυτρωτής", μὲ τό διποίον οἱ Δυτικοὶ θεολόγοι χαρακτηρίζουν τόν είς τήν ιστορίαν δόλον τῆς Μαρίας, ὑποδηλοῦ χωρισμόν τῆς Παναγίας ἀπό τῆς λόιπῆς ἀνθρωπότητος καί τοποθέτησιν αύτῆς ὑπεράνω τῆς ἀνθρωπίνης ιστορίας. Ἀλλά ἡ θεοτόνος εἶναι "θυγάτηρ τοῦ Αδάμ"⁷³, εἶναι ἡ ἐπίλεκτος δόξα τῆς ἀνθρωπότητος⁷⁴, ἡ δέ ταπείνωσις καί ὑπα-

71.- Florovsky G., Θέματα Ορθοδόξου Θεολογίας, έκδ. "Αρτος Ζωής", Αθήναι 1973, σελ. 131.

72.- Δαμασκ. Ι., Λόγος είς Γενέσιον 1, έκδ., Ε.Π.Κ., σελ. 64. "Ἐν προκειμένῳ δι Ioossky B. παρατηρεῖ: "Ἡ πρώτη Ενα, ἡ διποία ἔγινεν ἡ "μήτηρ τῶν ζώντων" ἔτεινεν εὐήκοον οὖς είς τούς λόγους τοῦ πονηροῦ ἐν τῇ παραδοσιακῇ καταστάσει, δηλαδὴ ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἀθώας ἀνθρωπότητος. Ἡ δευτέρα Ενα, ἐκλελεγμένη διά νά γίνῃ ἡ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ, ἥκουσε τόν ἀγγελικόν λόγον ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἑκπτώτου ἀνθρωπότητος". Κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ (μετάφρ. Μιχαηλίδη Μ., Θεοσαλονίκη 1974, σελ. 198).

73.- Δαμασκ. Ι., Λόγος είς Γενέσιον, 5, έκδ. Ε.Π.Κ., σελ. 78.

74.- Αύτόθι, 11, σελ. 96.

κοί αύτης κατέστησαν αύτήν ή κανήν νά είπη τό "ναι" εἰς τόν θεόν καὶ νά τόν δεχθῇ ως λυτρωτήν"⁷⁵.

4.- Ἡ γενεαλογία τῆς Θεοτόκου.

Ο μοναδικός δόλος; τόν δποῖον ἐπραγματοποίησεν ή ἐκλελεγμένη ηρόη ήτο διποτέλεσμα μιᾶς συνεχοῦς προπαρασκευτικῆς ἐκλογῆς. Ούτως, ή Παρθένος Μαρία εἶναι ὁ ιαρπός τῆς ἐν τῇ ιστορίᾳ αηδεμονίας τοῦ θεοῦ. Ἐν τῷ περισώπῳ αύτῆς πάντες οἱ Ἀγιοι καὶ προφῆται τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀντιπροσωπεύονται. Ἐν τῷ ἔργῳ αύτῆς φανεροῦται, ὅτι τό δένδρον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἔχει τὴν διζανα ἀστοῦ ἐν τῷ Δαυΐδ: "Θμωσε γάρ Κύριος τῷ Δαυΐδ δλήθειαν, καὶ οὐ μή ἀθετήσει αύτήν· ἐν ιαρποῦ τῆς ιοιλίας του θήσουματι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου"⁷⁶. Ο ἄγιος Ερημανθος θεωρεῖ αύτήν ως ἀνακεφαλαίωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους⁷⁷, διότι "δι' αύτῆς ή ἀγωγή (τῆς ἀνθρωπότητος) φθάνει εἰς τὴν ώριμότητα"⁷⁸. Επομένως, ή Θεοτόκος εἶναι ἀφ' ἑνός μέν "θυγάτηρ τοῦ Ἀδάμ", πρᾶγμα τό δποῖον τοποθετεῖ αύτήν εἰς τό βάθος τῆς ἀνθρωπότητος, ἀφ' ἕτερου δέ "θυγάτηρ τοῦ Δαυΐδ", πρᾶγμα τό δποῖον φανερώνει αύτήν ως ιαρπόν τῆς παλαιοδιαθηκῆς προε-

75.- Bentaly C., Είσαγωγή εἰς τό χριστιανικόν δόγμα, ξιδ. AL-NOUR 1973, σελ. 145 (ἀραβιστί).

76.- Ψαλ. 131, 11. 88, 36 "Ἐξαντλεῖ δάβδος ἐξ Ἰεσσαὶ καὶ ἀνθος ἐκ τῆς διζης ἀναβήσεται" (Ψο. 11, 1).
Βλ. Δαμασκ. Ι., Ε.Ο.Π.Δ', 14, σελ. 476.

77.- Ἐλεγχος καὶ ἀνατροπή τοῦ ψευδωνύμου γνώσεως, Γ' 22, 4,
SC. τόμ 34, 1952, σελ. 378-380.

78.- Μάρκος Ε., Ἡ Παρθένος Μαρία κατά τούς ἀνατολικούς πατέρας, -
ἐν AL-NOUR, 1971, σελ. 322 (ἀραβιστί).

τοιμασίας, διά τήν οίκονομίαν τοῦ Σίοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ εἰς τὴν Και-
νήν Διαθήκην γενεαλογία ἔχει ἐν μέρει αὐτήν τὴν σημασίαν. Ἐνῷ
δὲ πρός τὴν καταγωγὴν τοῦ Ἰωσήφ ὑπάρχει μία διαφορά μεταξύ τῶν
Ἐύαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, διότι ὁ μὲν Ματθαῖος ἀναφέρει
τὴν καταγωγὴν διά μέσου τοῦ Σολομῶντος⁷⁹, ὁ δὲ Λουκᾶς τὴν ἀναφέ-
ρει διά μέσου τοῦ Ναθάν⁸⁰.

Λύσιν εἴς τό πρόβλημα τοῦτο δίδει ὁ Ἱερός Δαμασκηνός ἐπειδή
τῇ βάσει:

- τῆς δικαιοσύνης τοῦ Ἰωσήφ, διτις δέν παραβαίνει τὸν νόμον.
- τῆς ἐξηγήσεως τῆς διαφορᾶς, διά νόμου τῶν Λευΐτῶν⁸¹.

79.- Ματθ.1,6.

80.- Λουκ.3,31.

81.- Κατ' ἄρχας πρέπει νά γνωρίζωμεν, παρατηρεῖ δὲ Ἰωάννης Δαμασκη-
νός, πώς ἡ θεία Γραφή ἀναφέρει ὅτι οἱ Ἐβραῖοι δέν ἔσυνθιζόν
νά γενεαλογοῦν τὰς γυναικας: "νόμος δέ ἦν μὴ μνηστεύεσθαι φυ-
λῆν ἐξ ἑτέρας φυλῆς". Τοῦτο ἐφηρμόζετο ὅσάκις ἡ ἀδρη ἥτο αλη-
ρονόμος: "καὶ πᾶσα θυγάτηρ ἀγχιστεύουσα αληρονομίαν ἐν τῶν φυ-
λῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐνὶ τῶν ἐκ τοῦ δῆμου τοῦ καρπός αὐτῆς ἔσον-
νται γυναικες, ἵνα ἀγχιστεύσωσιν οἱ υἱοί· Ἰσραὴλ ἔκαστος τὴν
αληρονομίαν τὴν πατρικήν αὐτοῦ" (Ἀριθμ. 36, 8). Ἡδύνατο μία αδ-
ρη, κατά τὸν νόμον τῶν Ἐβραίων νά μνηστευθῇ νέον ἐξ ἑτέρας φυ-
λῆς, ἔάν δέν ἥτο αληρονόμος. Ἡ μήτηρ τῆς Παναγίας "Αννα κατήγε-
το ἐν τῇ λευΐτικῇ φυλῇ, δέ πατήρ αὐτῆς Ἰωακείμ ἀπό τῆς φυ-
λῆς τοῦ Δαυΐδ. Ἡ θεομήτωρ ὅμως, ὃς τό μοναδικόν τέκνον τοῦ Ἰω-
ακείμ καὶ τῆς "Αννης, ἥτο αληρονόμος, διό δέν ἡδύνατο νά μνηστευ-
θῇ ἄνδρα ἐξ ἀλλης φυλῆς. Ἀρα ὁ μνηστήρος Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία κατή-
γοντο ἐν τῇσι ἰδίασι φυλῇ. Ὁ Mitchel V. elis τό βιβλίον του The
Mariology of st. John Damascene, καταλήγει εἰς τό συμπέρασμα
ὅτι δέ νόμος διπήτει νά συνάπτεται ὁ γάμος παρ' Ἰσραὴλ οὐ μό-
νον μεταξύ μελῶν τῆς ἰδίας φυλῆς, ἀλλά μεταξύ μελῶν προερχο-
μένων ἐκ τῆς αὐτῆς οίκογενείας. σελ. 4-5.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀρκεῖ νά δεχθῇ τις ὅτι ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία ἀνήκουν εἰς τὴν Ἰδίαν φυλήν. "Οσον ἀφορᾷ τὴν διαφοράν εἰς τὴν γεγεαλογίαν μεταξύ τῶν εὑαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, πρέπει νά ληφθῇ ὑπόδψιν ἡ σημασία τῶν γάμων τοῦ Μελχί καὶ τοῦ Ἰακώβ.

‘Ο Μελχίς ἐλαβε τὴν γυναικα τοῦ Ἡλεί διά νά τεκνοποιήσῃ ἀντὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Οὗτος δὲ γάμος ἐγένετο συμφώνως πρός τὸν νόμον (Δευτ. 25, 5 ἔ.). Τὰ τέκνα ἀνήκουν κατὰ φύσιν εἰς τὸν δεύτερον καὶ κατά νόμον εἰς τὸν πρῶτον σύζυγον τῆς μητρός αὐτῶν. Τό διάβλοις θητοῖς διάγραμμα τοῦ Mitchel V. δηλοῖ φανερῶς τὴν ἐκήγησιν τοῦ Δαμασκηνοῦ (Ε.Ο.Π. Δ' 14, Ε.Π.Ε. σελ. 478).

Κατά Λουκᾶν	Δαυΐδ	Κατά Ματθαῖον
Ναθάν		
Νευζ		Σολόμων
Πάνθηρ	Μελχὶς ἔλαβε τὴν γυναικα τοῦ Ματθάν	
Βαρπάνθηρ		
Ιωακείμ	Ἡλεῖ	Ιακώβ ἔλαβε τὴν γυναικα του Ἡλεὶ
Μαρία	Ιωσήφ	Ιωσήφ
(υἱός τοῦ Ἡλεὶ κατά Νόμουν)	(υἱός τοῦ Ιακώβ κατά ωόστιν)	

Πρό τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ πολλοί ἐκκλησιαστικοί συγγραφεῖς
ἔγραψαν περὶ τῆς μνημονευθείσης ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δια-
φωνίας τῶν δύο εὐαγγελιστῶν.⁸² Ο Εὐσέβιος Καισαρείας, φερεῖπεῖν,
ἀναφέρει εἰς τὴν ἐκκλησιαστικήν του ἱστορίαν⁸³ δτι δ 'Ιούλιος Ἀφρικα-
νός ἐκθέτει τὴν σχετικήν παράδοσιν, τὴν δποίαν καὶ παρέλαβεν:
"Τοσαῦτα δ 'Αφρικανός⁸⁴. Καὶ δή τοῦ" Ιωσήφ ὅδε πως γενελογούμε-
νου, δυνάμει καὶ ἡ Μαρία σύν αὐτῷ πέφηνεν ἐν τῇσι αὐτῇσι οὖσα φυ-
λῆς, εἴ γε κατά τὸν Μωϋσέως μόνον ούκ ἔξην ἐτέραις ἐπιμέγνυσθαι
φυλαῖς· ἐνὶ γάρ τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ δήμου καὶ πατριᾶς τῇσι αὐτῇσι
ζεύγνυσθαι πρός γάμον παρακελεύεται, ως ἂν μὴ περιστρέφοιτο τοῦ
γένους δ κλῆρος ἀπό φυλῆς ἐπὶ φυλῆν"⁸⁴.

Καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς καὶ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας παρέθεσαν
τὴν σχετικήν παράδοσιν, τὰς εἴσφασε μέχρις αὐτῶν.
πάντως, ἡ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐμμονὴ τοῦ Ἱεροῦ πατρός δει-
κνύει δτι ἡ θεολογική σημασία αὐτῆς τῇσι διαφορᾶς εἶναι μεγάλη.

82.- Εὐσέβιος Καισαρείας, "Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, τόμ. I, ἐκδ. Ε.Π.Ε.
Θεσσαλονίκη 1977, σελ. 118-128.

83.- Ο Εὐσέβιος γράφει: "...φέρε, καὶ τὴν περὶ τούτων κατελθοῦσαν
εἰς ἡμᾶς ἱστορίαν παραθώμεθα, ἢν διέπιστολῆς Ἀριστείδῃ γρά-
φων περὶ συμφωνίας τῇσι ἐν τοῖς εὐαγγελίοις γενεαλογίας δ
μικρῷ πρόσθεν ἡμῖν δηλωθείσες Ἀφρικανός ἐμνημόνευσε, τάς μέν
δή τῶν λοιπῶν δόξας ως ἂν βιαίους καὶ διεψευσμένας ἀπελέγ-
εας, ἢν δ' αὐτός παρείληφεν ἱστορίαν..." Αύτόθι, σελ. 120.

84.- Αύτόθι, σελ. 128.

‘Ως ήδη έλεχθη, ή άγια παρθένος Μαρία είναι η κατάληξις τῶν έκλελεγμένων προσώπων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Κατ’ ἀκολουθίαν, ή συμφωνία τῶν Εόνταγγελιστῶν Λουκᾶ καὶ Ματθαίου τυγχάνει ἀπαράτητος διά νά φανερώσῃ τις τὴν δόδον, διά τῆς δποίας μετεδόθη ή θεία αλησίς εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐπραγματοποιήθη τὸ σωτήριον θέλημα τοῦ Θεοῦ. Πρὸ τῆς ἐνσαρκώσεως ὅλεγοι ἀνθρώποι ὑπήκουσαν εἰς τὴν αλησίν τοῦ Υψίστου. Η κορυφὴ τῆς μετεονότητος ταύτης είναι η Μαρία ή Θεομήτωρ, τὸ δόδον ἐξ ἀκανθῶν τῶν Ιουδαίων, ‘Ἐν προκειμένῳ γράφει ὁ ἄγιος Ἰωάννης:’ “Ω δόδον ἐξ ἀκανθῶν τῶν Ιουδαίων φυὲν καὶ εὐωδίας θείας πληρῶσαν τὰ σύμπαντα”⁸⁵. Η πλειονότητος ἔξεκλινεν ἀπό τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ κατήντησε νά είναι γυμνή ἀπό τῆς χάριτος τοῦ Αγίου Πνεύματος. “Οθεν, διά τῶν προφητῶν, ἀγίων καὶ πατριαρχῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διά θεός ἐκφράζει τὴν πικρίαν αὐτοῦ διά τὴν ἀγνωμοσύνην τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, διειλῶν διά τὴν ἀμετανόητον αὐτῶν καρδίαν παραδειγματικήν τιμωρίαν.

5.- Οἱ γεννήτορες τῆς Θεοτόκου.

Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων έκλελεγμένων προσώπων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἵτινες τὴν ζωὴν αὔτῶν προσέφερον εἰς τὸν Θεόν, ἡσαν δὲ Ἰωάννείμ καὶ η Ἀννα, οἱ γεννήτορες τῆς Θεοτόκου. Άι περὶ τοῦ Ἰωάννείμ καὶ τῆς Ἀννῆς πληροφορίαι τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ ἔχουν τὴν προέλευσιν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ ἐκ τῆς ἀποκρύφου γραμματείας⁸⁶. Τὸ μακάριον ζεῦγος ἐκέρδισεν εἰς τὴν χριστιανικὴν ἴστορίαν μεγίστην ὑπόληψιν. Ο μὲν Ἰωάννείμ, κατά τὰς παραδειγμένας πληροφορίας, είναι υἱός τοῦ Βαρπάνθηρος καὶ ἀπόγονος τοῦ Ναθάν, η δέ Ἀννα εί-

85.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον, 5, Ε.Π.Κ. σελ. 78.

86.- Ματσούνα Ν., σχόλια εἰς τὴν Ε.Ο.Π., Ἑνδ. Πουρναρᾶ Π. Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 490.

ναι θυγάτηρ τοῦ ἵερέως Ματθάν, καὶ κατάγεται ἐκ φυλῆς τοῦ Ἀαρὼν. Αὕτοί ἔδωσαν εἰς τὸν αδόμον τὴν ἀπειρανδρον μητέρα: "Ω μακάριον ζεῦγος" Ιωακεῖμ καὶ Ἄννα καὶ δυτικοὶ πανάχροαντον. Ἐκ καρποῦ τῆς ἀοιδίας ἡμῶν ἐπεγνώσθητε... σωφρόνως γάρ καὶ δσίως πολιτευσάμενοι τὸ τῆς παρθενίας κειμήλιον προηγάγετε⁸⁷. Οἱ ἄγιοι τοῦ θεοῦ γνωρίζονται ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν⁸⁸, δ' Ιωακεῖμ καὶ Ἡ Ἄννα ἐκ καρποῦ τῆς ἀοιδίας αὐτῶν ἐγένοντο γνωστοί⁸⁹. Αὕτοί ἔξησαν κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἀλλ ἡ ἕιράθησαν ὑπερφυσικῶν δῶρων: "Υμεῖς τόν τῆς φύσεως νόμον, τὴν σωφροσύνην, τηρήσαντες τῶν ὑπέρ φύσιν κατηξιώθητε...". Υμεῖς εύσεβῶς καὶ δσίως ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει πολιτευσάμενοι ὑπέρ ἀγγέλους καὶ τῶν ἀγγέλων δεσπόζουσαν νῦν θυγατέρα τετόκατε⁹⁰. Οἱ Ιωακεῖμ καὶ Ἡ Ἄννα ἐζησαν μὲν εύσεβειαν καὶ δσιότητα μέσα εἰς τὰ δρια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, δηλαδὴ δὲ νόμος τοῦ γάμου ἢτο τὸ μέσον, διά τοῦ δποίου ἡ μακαρία "ξυνωρίες"⁹¹ κατηξιώθη τά ὑπερφυσικά δῶρα.

Οἱ Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἔκκλησίας ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ πνευματικὴ ἀσκησις ἀποτελεῖ κατ' ούσιαν τὸ μέσον καθάρσεως ἐκ τῶν παθῶν: "Ἡ ἀσκησις προσφέρει τὴν δυνατότητα πρός βίωσιν τοῦ κατὰ αδόμον θανάτου ως ἐν Κυρίῳ ζωῆς"⁹². Λιά τῆς φιλοπονίας

87.- Δαμασκ.Τ., Λόγος εἰς Γενέσιον, Ε.Π.Κ. σελ.76.

88.- Ματθ.7,16.

89.- Δαμασκ.Τ., Λόγος εἰς Γενέσιον, Ε.Π.Κ. σελ.76.

90.- Αὐτόθι, σελ.78.

91.- Αὐτόθι, σελ.66.

92.- Μαντζαρίδη Γ., Παλαιμάκα, ἔκδ. Πουρναρᾶ Π., Θεσσαλονίκη 1973, σελ.214.

τῆς ιακωπαθείας καὶ τῆς συντριβῆς τῆς ιαρδίας ιαταπολεμεῖ
τις τὴν φιληδονίαν⁹³, ἥτις εἶναι ἡ ρίζα τῶν παθῶν. Ομιλῶν
περὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ δικαίου Ἰωακείμ ὁ Δαμασκηνός
τονίζει ζωηρῶς ὅτι διά πόνων ἐκάθηρε τὴν φύσιν αὐτοῦ ἐν τῶν
παθῶν: "Ιωακείμ ὕσπερ τις προβάτων ποιημήν, οὐχ ἥττον τούς οἰ-
κείους νέμων λογισμούς ἢ τά θρέμματα, ἄγων τε κατ' ἔξουσίαν ὁ-
ποι εἰς βούλοιτο. Ὑπό Κυρίῳ γάρ τῷ θεῷ ὡς πρόβατον ποιηματινδ-
μενος ούδενός τῶν ἀρίστων ἐστέρητο... Πόνος μὲν γάρ προπρεύε-
ται ἀρετῶν, ἐπεται δέ μακαριότης αἰώνιος. Ἐν ταύταις, Ἰωακείμ
συνήθως τούς οἰκείους ἐποίμαινε λογισμούς ἐν τόπῳ μέν χλόης,
τῶν ἱερῶν λογίων τῷ θεωρίᾳ ἐναυλιζόμενος, ἐπὶ ὅδατος δέ ἀναπαύ-
σεως τῆς θείας εὐφρατινδμενος χάριτος ἐξ ἀτόπων μέν ἐπιστρέφων
ἐπὶ δέ τρίβους δικαιοσύνης ὁδηγῶν"⁹⁴.

"Η"Αννα, τῆς ὁποίας τό δνομα σημαίνει "χάρις": "τίνεται τοι-
γαροῦν ἡ χάρις (τοῦτο γάρ τῆς Μαρίας σημαίνει τό δνομα" Κυρία
γάρ δυτικός γέγονε πάντων τῶν ποιημάτων τοῦ Δημιουργοῦ χρηματί-
σασα μήτηρ)"⁹⁵, συνδέεται μετά τοῦ Ἰωακείμ ὡς μένα σεμνή καὶ ἀξιέ-
παινος σύζυγος⁹⁶: "οὐχ ἥττον διμότροπος ἦν ἢ διμόζυγος"⁹⁷, εἰς τὴν

93.- βλ. Δαμασκ.Ι., Περὶ ἡδονῶν, Ε.Ο.Π. σελ. 220-222, ὅπου ἀναφέρεται
τὰ εἴδη τῶν ἡδονῶν: "Πάλιν τῶν ἡδονῶν αἱ μέν εἰσιν ἀληθεῖς,
αἱ δέ ψευδεῖς... αἱ δέ φυσικαί, ούκ ἀναγκαῖαι δέ... αἱ δέ οὕ-
τε ἀναγκαῖαι, οὗτε φυσικαί... τούναντίον δέ μᾶλλον καὶ βλά-
πτουσιν".

94.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Α' εἰς τὴν κοίμησιν, 6, Ε.Π.Κ. σελ. 114-116.

95.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Δ' 14, Ε.Π.Ε. σελ. 480.

96.- Αυτόθι,

97.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Α' εἰς τὴν κοίμησιν, 6, Ε.Π.Κ. σελ. 116.

καταπολέμησιν τῶν παθῶν καὶ εἰς τὴν θεωρίαν τῶν Ἱερῶν λογίων.⁹⁸ Ή Αννα ὅμως ήτο στεῖρα, ως ἡ παλαιά "Αννα"⁹⁸. Εἰς τὴν στείρωσιν ταύτην δὲ Χρυσορρόας βλέπει τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ζωῆς τῆς χάριτος καὶ τὴν ἀχρείωσιν τῆς εἰκόνος τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λαῷ.⁹⁹ Ο.Ν. Ματσούνας γράφει: "Οπως Εέρουμε ἀπὸ τὴν Αγία Γραφή τό σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ, περιφανεῖς προφῆτες καὶ αὐτός δ' Ιωάννης ὁ Βαπτιστής γεννιοῦνται ἀπὸ στεῖρες γυναῖκες. Πρόκειται για δημιουργικές καὶ σωτηριώδεις ἔκεινες πράξεις τοῦ Θεοῦ, διόπου δέν ἔχει λόγο ἢ ἀνθρωπίνη συνεργία. Δέν ὑπάρχει καμία ἀπολύτως ὑπόνοια ὅτι μεσολαβεῖ, ως κυρία αἰτία, μιά φυσική διαδικασία. Γίνονται βέβαια ὅλα μέσα στὰ πλαίσια τῶν φυσικῶν νόμων, ἀλλά ἢ ἀρχή καὶ ἢ πρωτοβουλία ἀνήκει στόν Θεό, ὅπως ἔγινε στό θάῦμα τῆς δημιουργίας δῆλης τῆς ητίσεως ἀπὸ τό μηδέν. Φυσικά ἄλλο εἶναι τό ζήτημα τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πρόκοπῆς στὴ θεία ζωή".¹⁰⁰ Ο Ἱερός Δαμασκηνός ἔκθετει τὴν αἰτίαν τῆς στειρώσεως τῆς Αννης ως ἐξῆς: "Μυστικῷ δέ τινι λόγῳ κατεχομένη τῷ τῆς στειρώσεως ἀρρωστήματι. Εστήρευε γάρ δυτικές ἢ χάριτες ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς καρποφορεῖν οὐκ ἴσχύουσα, διότι πάντες ἔξεκλιναν ἄμα ἡχρειώθεισαν, οὐκ ἢν δ συνίων ἢ ἐκζητῶν τόν Θεόν".¹⁰¹ Επομένως, ἢ λύσις τῆς ἀκαρπίας τῆς Αννης σημαίνει τὴν λύσιν τῆς ἀνθρωπίνης στειρώσεως.¹⁰² Τόν δρόμον τῆς λύσεως δνοίγει ὁ Θεός διά τῶν θαυμάτων:¹⁰³ "Η γάρ φύσις ἡττᾶται τῇ χάριτι καὶ ἔστηκεν ὑπότρομος, προβαίνειν

98.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Δ'14,Ε.Π.Ε. σελ.480.

99.- Ματσούνα Ν.,Σχόλια εἰς τὴν Ε.Ο.Π., ἔνδ. Πουρναρᾶ Π., θεσσαλονίη 1976, σελ.490.

100.- Δαμασκ.Ι.,Λόγος εἰς τὴν κοίμησιν 6,Ε.Π.Κ. σελ.116.

101.- Δαμασκ.Ι.,Λόγος εἰς Γενέσιόν 1,Ε.Π.Κ. σελ.66.

102.- Αὐτόθις

μή φέρουσα." Επεί ούν ἔμελλεν ἡ Θεοτόκος παρθένος ἐκ τῆς
"Αυνης τίκτεσθαι, ούκ ἐτόλμησεν ἡ φύσις προλαβεῖν τό τῆς
χάριτος βλάστημα, ἀλλ' ἔμεινεν ἄκαρπος ἕως ἡ χάρις τόν καρ-
πόν ἐβλάστησεν"¹⁰³. "Εκαστον θαῦμα εἰς τὴν Βίβλον ἀποτελεῖ
γνώρισμα καὶ ἀποκάλυψιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καθ' ὅσον
καθαδήγησε τόν λαόν αὐτοῦ; "ἐν σημείοις καὶ τέρασι καὶ ποικί-
λαις δυνάμεσιν"¹⁰⁴. Διά τῆς λύσεως τῆς στειρώσεως δὲ Θεός φανε-
ρώνει τήν βασιλείαν, τήν δποίαν ἐγκαινιάζει δ' Ἰησοῦς Χριστός
διὰ τῆς ἐλεύσεώς του ἐν σαρι. Τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ δέν ἀποτε-
λόῦν μή ἰστορικά γεγονότα" δχι ἀκριβῶς μέ τήν ίδιαν ἔννοιαν ἡ
εἰς τό αὐτό ἐπίπεδον, μέ τά ἄλλα γεγονότα, δμως αύτά δέν εἶναι
διά τόν λόγον αὐτόν δλιγάτερον πραγματικά· τούναντίον εἶναι ἀκό-
μη περισσότερον ἰστορικά, εἶναι ἀκριβῶς σημαντικώτερα"¹⁰⁵. Εν τῇ
κυήσει τῆς "Αυνης διακριτέον τό φυσικόν στοιχεῖον ἀπό τοῦ θαυμά-
τουργικοῦ στοιχείου. Η ἀπαλλαγή αὐτῆς ἐκ τῆς στειρώσεως συνιστᾷ
τό θαυματουργικόν στοιχεῖον, ἐνῷ ἡ σύλληψις ἐπραγματοικήθη κατά
τούς νόμους τῆς φύσεως: "Τό μόνον θαυμαστόν, γράφει δ' Ἀναγνωστό-
πουλος Β., τό δποῖον, κατά τόν Ιωάννην τόν Δαμασκηνόν, ἔλαβε χώραν
ἐν τῇ γεννήσει τῆς Μαρίας ἢτο ἡ ἀπαλλαγή τῆς μητρός αὐτῆς" Αυνης
ἐκ τῆς κατεχούσης ταύτην στειρώσεως"¹⁰⁶. Η κυοφορία τῆς "Αυνης ἐ-
γινε κατά τούς νόμους τοῦ γάμου, ἥτοι κατά τήν σαρκικήν μεῖξεν.

103.- Αυτόθι,

104.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Γ'1,Ε.Π.Ε. σελ.280.

105.- Florofsky G., "Αγία Γραφή, Εκκλησία, Παράδοσις (Μετάφρ.
Τσάμη Δ.), Θεσσαλονίκη 1976, σελ.20.

106.- "Αναγνωστούλου Β., Η περί τῆς Θεοτόκου διδασκαλία τοῦ
Ιωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐν Εύχαριστήριον, τιμητικός τόμος
ἔπι τῇ 45ετηρίδι ἐπιστημονικῆς δράσεως καὶ τῇ 35ετηρίδι
τακτικῆς καθηγεσίας Αμέλικα Α. Αλιβιζάτου, Αθῆναι 1958,
σελ.517.

Ἐκ τῆς ὁσφύος τοῦ Ἰωακείμ κατεβλήθη τό ἔμψυχον σπέρμα, τό διοῖν ἀνεφύη εἰς τὴν μήτραν τῆς Ἀννης. Ὁ ὅρος "όσφυς" ἐκφράζει τὴν ἀναπαραγωγὴν ἵνανότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ δηλώνει τό κατά τούς νεφρούς μέρος τῶν νάτων τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου ἐνδύμιζον οἱ ἀρχαῖοι ὅτι ἐδρεύουν αἱ ἀναπαραγωγικαὶ λειτουργίαι¹⁰⁷. Εἰς τὴν Διάλεξιν τοῦ Σαρρακηνοῦ καὶ τοῦ Χριστιανοῦ, δὲ Σαρρακηνός κάμνει τὴν ἔρωτησιν: "τές φησι, πλάττει τά βρέφη, ἐν κοιλίαις τῶν γυναικῶν: πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται (ὸ Χριστιανός) Οὐδαμῶς εὑρίσκω μετά τὴν πρώτην ἐβδομάδα τῆς κοσμοποιίας τὴν Γραφήν λέγουσαν πλάττειν τὸν Θεόν ἢ κτίζειν τι. Εἴ δέ ἀμφιβάλῃ περὶ τούτου, δεῖξῃ κτίσμα ἢ πλάσμα οἰονδηποτοῦν μετά τὴν πρώτην ἐβδομάδα γινόμενον ὑπό τοῦ Θεοῦ οὐδαμῶς τούτου ὑποδεῖξαι. Πάντα γάρ τά ὄρατά κτίσματα τὴν πρώτην ἐβδομάδα γεγόνασιν." Επλασε γάρ δὲ Θεός τὸν ἀνθρώπον τὴν πρώτην ἐβδομάδα, καὶ προσέταξεν αὐτὸν γεννᾶν καὶ γεννᾶσθαι, εἰπὼν "Αὔξανεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν¹⁰⁸ ... καὶ ἐντεῦθεν γινώσκομεν, δτι μονάτατος πέπλασται δὲ Ἄδαμ ὑπό τοῦ Θεοῦ, οὗ τε μετ' ἐκεῖνον γενύνται καὶ γεννᾶσιν ἔως τοῦ παρόντος...". Ιδού ἐγώ... ὅπου ἔάν σπείρω, καν εἰς ἴδιαν γυναῖκα, καν εἰς ἀλλοτρίαν τῇ ἐξουσίᾳ μου χρώμενος, ἀναβλαστάνει καὶ γίνεται τῷ πρώτῳ προστάγματι τοῦ Θεοῦ ὑπάκοιούσα. Οὐχ ὅτι καὶ νῦν καθ' ἐκάστην ἡμέραν πλάττει δὲ Θεός καὶ ἐργάζεται ἐπειδή ἐν τῇ πρώτῃ ἐβδομάδι "ἐπόίησεν δὲ Θεός τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν σύμπαντα κόσμον ἔξη ἡμέραις, καὶ τῇ ἐβδόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἐργῶν αὐτοῦ, ὃν ἤρξατο ποιεῖν"¹⁰⁹. Καθώς καὶ ἡ Γραφὴ μαρτυρεῖ μοι¹¹⁰.

107.- 2.Βασ.7,16,Ψαλμ.131,11. Ἔβρ.7,5 κ.10.

108.- Γεν.1,28.

109.- Γεν.2,12.

110.- Δαμασκ.Ι., Διάλεξις Σαρρακηνοῦ καὶ Χριστιανοῦ, PG 96,1340.

·Ο θεός, κατά τόν λειτουργίαν τῶν ζώντων δργανισμῶν πρός διαιώνισιν τοῦ εἶδους τοῦ ἀνθρώπου.· Ο κανών οὗτος δέν ἔχει ἐξαίρεσιν εἰς τό δινθρώπινον πεδίον, ἀλλ' εἰς τό μοναδικὸν γεγονός τῆς ἴστορίας ἐδημιούργησεν ὁ θεός διά τόν ἑαυτόν του σάρκα, ὅταν κατέβη τό θεῖον σπέρμα εἰς τήν Μαρίαν: "Ἄντός ούσιαδῶς καὶ ἀληθῶς γενόμενος ἀνθρώπος, οὗτοι ἐν τῇ ὑποστάσει αὐτοῦ ἐψυχούμενη σάρκα ψυχῆς λογικῆς τε καὶ νοερᾶς ὑποστήσας, αὐτός γεγονὼς αὐτῇ ὑπόστασις"¹¹¹.· Η φυσικὴ σύλληψις τῆς "Αννης δίδει εἰς τήν ἑρωτικήν ἐλκυστικότητα μεγάλην σημασίαν, διότι τά δύο συνδεόμενα πρόσωπα ἐκπληρώνουν τήν λειτουργίαν, τήν δποίαν ἐδημιούργησεν ὁ θεός, συμμετέχοντα οὕτω εἰς τήν δημιουργικήν τοῦ θεοῦ δύναμιν.

Κληρονόμοι, δ' Ιωακείμ καὶ ἡ "Αννα, τῆς ἀρετῆς πάντων τῶν ἀγίων καὶ προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, μετέδωσαν αὐτήν πληρέστατα εἰς τήν Παρθένον Μαρίαν, συνοψίζοντες τοιουτοτρόπως εἰς τό πρόσωπόν της ὀλόκληρον τό νόημα τῆς λειρᾶς ἴστορίας, ἐφ' ὅσον, ἡ Ιωακείμι τῇδε τῆς μεθέξεως τῆς θεοποιοῦ χάριτος, ἀνέθρεψαν τήν αὐτήν μὲν κατεύθυνσιν τήν ὑψίστην ἐμπειρίαν των, εἰς τά πρόσωπα τοῦ Ιωακείμ καὶ τῆς "Αννης συνεκεντρώθη ἡ ἀγιότης τῶν ὄγκων προγόνων τῆς Παναγίας, διά τῶν διαδοχικῶν ἀγνεισμῶν τῶν ἀπογόνων τοῦ Αδάμ. Λοιπόν εἰς τό πρόσωπον τῆς θεοτόκου ἀνεκεφαλαιώθη ἡ ἀγιότης τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης¹¹².· Εκ τούτου δὲ λειρός Δαμασκηνός ἐπαινεῖ τήν μήτραν τῆς "Αννης καὶ τήν ὁσφύν τοῦ Ιωακείμ, λέγων:

111.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π., Ε.Π.Ε. σελ.334.

112.- βλ. Lossky V., Orthodox Theology: an introduction (translated by Ian and Thita Kesarcodi-Watson, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, N.Y. 1978, σελ. 89).

- Le dogme de l' immaculée conception, Messager de l'exarchat du Patriarche Russe en Europe Occidentale 20 (1954), σελ.248.

"Ἐν δοσφύς τοῦ Ἰωακείμ παμμακάριστε, ἐξ οὗ κατεβλήθη σπέρμα πανάμωμον."Ως μήτρα τῆς Ἀννης ἀοίδιμε, ἐν τῇ ταῖς κατά μικρόν ἐξ αὐτῆς προοσθήκαις πολέμηθη καὶ διαμορφωθέν ἐτέχθη βρέφος πανάγιον"¹¹³. Ἄλλαχοῦ ἐγκωμιάζει μεγάλως τὸ θρέμμα καὶ τὴν ἀνατροφὴν αὐτῆς γράφων: "Μακάριαι αἱ ἀγνάλαι αἱ σε ἐβάστασαν καὶ χείλη τὰ τῶν ἀγνῶν φιλημάτων σου ἀπολαύσαντα, μόνα τὰ γονικά, ἵνα τῇς ἐν πᾶσιν ἀστιπαρθενεύουσσα" ¹¹⁴. Πρόκειται περὶ ρητορικῶν καὶ αἰσθηματικῶν σχημάτων τρυφερότητος τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ ἢ περὶ πραγμάτων θεολογικῆς σημασίας, τὰ δποῖα ἀπαραιτήτως συνοδεύουν τὴν μύησιν τῆς Παναγίας εἰς τὴν θέσιν ἀπό τούς γονεῖς της. Διά τοῦτο, ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἀννα ἀποτελοῦν τὸ τέλος τῆς ὁδοῦ, ἐν τῇ δποΐᾳ ἡ ἀνθρωπότης φθάνει εἰς τὸ ἀποκορύμωμα τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ τρόπου, διά τοῦ δποΐου ἐπραγματοποιήθη τὸ πρός σωτηρίαν ταύτης προαιώνιον τοῦ Ὑψίστου θέλημα: "Ἐν μακαρίᾳ ἔσυνθριξ Ἰωακείμ καὶ Ἀννα ὑπόχρεως ὑμῖν ἐστι πᾶσα ἡ φύσις. Διὸ ὑμῶν γάρ προσήγαγε δῶρον τῷ οἰκτίᾳ δῶρον ἀπάντων ὑπερφερέστερον, μητέρα σεμνὴν μόνην ἀξίαν τοῦ οἰκτίσαντος" ¹¹⁵.

6. Προσέγγισις τοῦ πληρώματος τοῦ χρόνου.

Μετὰ τὴν μακράν προετοιμασίαν ταύτην ὁ Θεός "οὐρανὸν ἔμψυχον ἐαυτῷ κατεσκεύασεν" ¹¹⁶. Η γέννησις τῆς ἀγίας Θεοτόκου σημαίνει ὅτι τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἐπλησίασε καὶ ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τοῦ τέρματος τῆς πορείας ταύτης πρός ὑποδοχήν τοῦ Θεοῦ ἐν σώματι. Διά τοῦτο, ἡ ήμέρα τῆς γεννήσεως αὐτῆς τυγχάνει διά

113.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον 2, Ε.Π.Κ. σελ. 66-68.

114.- Αύτόθι, 5, σελ. 78.

115.- Αύτόθι, 2, σελ. 66.

116.- Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου, στιχηρά τοῦ ἐσπερινοῦ τοῦ γενεθλίου τῆς Θεοτόκου, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1974, σελ. 57.

τήν οἰκουμένην ἡμέρα μεγάλης χαρᾶς, διότι εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς σωτηρίας . Ἡ ἐνσάρκωσις, ὡς λυτρωτικὸς σκοπός, προϋποθέτει τὴν πνευματικὴν ὥριμότητα τοῦ ἀνθρώπου, τὴν δποίαν ἀντιπροσωπεύει ἡ Παρθένος Μαρία. Μέ τὴν γέννησιν αὐτῆς συνεπληρώθη ἡ Ἱερά Ἰστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐκαρποφόρησεν ὁ νόμος, καὶ ἡδυνήθη ὁ Θεός νά εὕρῃ κατοικίαν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην σάρκαν. Ἡ προαιώνιος βουλὴ τοῦ Θεοῦ διά τὴν ἐνσάρκωσιν ἐπραγματώθη ἐν τῇ Ἰστορίᾳ διά τῆς γεννήσεως τῆς Μαρίας, ἐκ τῆς δποίας δὲ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἔλαβε σάρκαν καὶ αἷμα.

"Αράγε ἡ ιδρη αὕτη ἡτο ἀπηλευθερωμένη, ἔνεκα τῆς προαιωνίου ἑκλογῆς αὐτῆς, ἐκ τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος;

"Εάν ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀρνητική, τότε πῶς ἡδυνήθη ἡ Κόρη τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς" Αννης νά φθάσῃ εἰς τὸν ὄψιστον βαθμόν τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Θεόν; καὶ πότε ἐφθασεν ὅστε νά ἀξιωθῇ νά δεχθῇ εἰς τὴν κοιλίαν αὐτῆς τὸν σεπσαρκωμένον Θεόν;

Διά νά δοθῇ ἀπάντησις εἰς τὰ ἀνωτέρω ἔρωτήματα πρέπει νά ἀνατρέξῃ τις εἰς τὴν περί πτώσεως καὶ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος διδασκαλίαν τοῦ Ἱεροῦ πατρός.

*****

Κ.Ε.Φ.Α.Δ.Ι.Ο.Ν.Β.

·Η θεοτόκος αλητρονόμος τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος.

·Η ἔννοια τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος κατέστη σήμερον σύγκεχυμένη τόσον εἰς τὴν Δύσιν, δσον καὶ εἰς τὴν Ἀνατολήν¹¹⁷.
·Η ἐσφαλμένη προσέγγισις τοῦ θέματος τῆς αλητρονομίας τῆς ἀ-
μαρτίας ὡδήγησεν εἰς δυσαπόδειτα συμπεράσματα ως πρός τά ζη-
τήματα τῆς πτώσεως καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῆς
ἀγιότητος τῶν ἀγίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τῆς ὑψηλῆς ἀ-
γιότητος τῆς Θεομήτορος. Ἐπομένως εἶναι ἀναγκαῖον νά ἐξετά-
σῃ τις ἐνδελεχῶς τὴν τοῦ Ἱεροῦ πατρός Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ
ἀντέληψιν περὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ περὶ τοῦ προορι-
σμοῦ αὐτοῦ, διὰ νά κατανοήσῃ ὅρθῶς τὰ προβλήματα ταῦτα. Διὰ
νά κατανοήσῃ ὅμως δέ ἐρευνητής πλήρως τὸ θέμα, ως ἀκριβῶς καὶ
οἱ Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἔκκλησίας τό θεόησαν, δέον δπως
μείνῃ ἀνεπηρέαστος ἀπό τὰς δυτικάς περὶ τούτου διδάσκαλίας
καὶ θέσεως. ·Η τοιαύτη θεώρησις μόνον δύναται νά γίνη ἡ αλείς
διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ἀγιότητος τῆς Παρθένου Μαρίας ἐξ αὐτῆς
ἥδη τῆς παιδικῆς ἡλικίας της, χωρίς νά χρειασθῇ νά προσφύγῃ τις
εἰς τὴν θεωρίαν περὶ εἰδικῆς χάριτος, εἰς τὴν διοίαν καταφεύ-
γουν οἱ σύγχρονοι δυτικοί θεολόγοι καὶ ἐρευνηταί πρός δικαιο-
λόγησιν τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς Παρθένου Μαρίας ἐκ τῆς ἐνοχῆς καὶ
τοῦ φύπου τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος.

117.- βλ. Ρωμανίδης Ι., Τό προπατορικόν ἀμάρτημα, ἔνδ. Πουρναρᾶ Π.,
Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 7.

- Original sin according to St.Paul, St.Vladimir's
Quarterly IV (1955-1956) 1-2, σελ. 5.

1.- Ο Εκκτωτος κόσμος.

Ως έλεχθη προηγουμένως, δ θεός ηύδοκησεν "γενέσθαι τινά τά εθεργετηθησόμενα καὶ μεθέξοντα τῆς αύτοῦ ἀγαθότητος"¹¹⁸, γίτοι δ θεός ήθέλησε νά ἔχῃ κοινωνίαν ἀγάπης μετά τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ὅστε δ ἀνθρωπος ψή μετέχει εἰς τὴν ἀγαθότητά του. Διά νά φθάσῃ δ ἀνθρωπος εἰς τὸν σκοπόν τοῦτον ἔχει ἀνάγκην διαρκοῦς καθιδηγήσεως καὶ ὑπακοῆς εἰς τὸν δημιουργόν του, διότι ἐδημιουργήθη καὶ παρῆχθη ἐκ τοῦ μὴ δυντος εἰς τὸ δεῖναι παρ' αὐτοῦ ὡς παιδίον ἐν ἀθαύτητι. Διά τοῦτο ἐπρεπε νά αὔξανῃ διαρκῶς ἐν πνεύματι καὶ νά βαδίζῃ βαθυτάτων τὴν δόδον τῆς τελειότητος. Ο' Αδάμ ἐξέπεσεν ἀπό τὰ κατώτατα στάδια τῆς τελειότητος¹¹⁹, καθώς φαίνεται ἀπό τά ἀκόλουθα λόγια τοῦ ἵεροῦ Δαμασκηνοῦ: "Τό δέ τῆς τοῦ καλοῦ τε καὶ κακοῦ γνώσεως ξύλον ἡ τῆς πολυσχιδοῦς θεωρίας διάγνωσις. Αὕτη δέ ἐστιν ἡ τῆς οἰκείᾳς ἐπίγνωσις φύσεως, ἥτις καλή μέν τοῖς τελείοις καὶ ἐν τῇ θείᾳ θεωρίᾳ βεβηκόσιν, ἐξ ἐαυτῆς τὴν τοῦ Δημιουργοῦ μεγαλουργίαν δημοσεύουσα, τοῖς μὴ δεδιόσι μετάπτωσιν διά τό ἐκ τοῦ χρόνου εἰς ἔξιν τινά τῆς τοιαύτης ἐληλακέναι θεωρίας οὐ καλή δέ τοῖς νέοις ἔτι καὶ τὴν ἐφεσιν λιχνοτέροις, οὓς διά τά ἀβέβαιον τῆς ἐν τῷ ιρείτονι διαμονῆς καὶ μήπω παγίως ἐνεδρασθῆναι τῇ τοῦ μόνου καλοῦ προσεδρείᾳ ἡ τοῦ οἰκείου κηδεμονία σώματος πρός ἐαυτήν

118.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π.,Β'2,Ε.Π.Ε., σελ.142.

119.- βλ. Ρωμανίδης Ι., The Christological teaching of St.John of Damascus, ἐν Paners, Dialogue eastern adn Oriental churches edited by Metropolitan Methodius of Askum, Athens 1976, σελ.50.

ἀνθέλκειν καί περισπᾶν πέφυκεν"¹²⁰. Εν τούτοις, τό κατώτατον στάδιον τῆς τελειότητος δέν σημαίνει ότι δ' Αδάμ καί ἡ Εῦα δέν εὑρίσκοντο εἰς τό ἐπίπεδον τῆς πνευματικῆς ὁράσεως. Αντιθέτως, δ' πρωτόπλαστος ἔζη "Θεόν ἔχων οἶκον τόν ἔννοικον καί αὐτὸν ἔχων εύκλεές περιβόλαιον καί τὴν αὐτοῦ περιβεβλημένος χάριν καί τοῦ μόνου γλυκυτάτου καρποῦ τῆς αὐτοῦ θεωρίας κατατρυφῶν, οἵδι τις ἄγγελος ἄλλος καί ταύτῃ τρεφόμενος"¹²¹. Κακομεταχειριζόμενος τό αύτεξούσιον δ' ἀνθρωπος, παρεξετράπη ἀπό τῆς δοῦν τῆς θεώσεως καί κατέληξεν εἰς τό κακόν¹²², γενόμενος θύμα τοῦ ἀρχειάκου ἔχθροῦ του, τοῦ διαβόλου: "γυμνωθέντα τῆς χάριτος καὶ τὴν πρόδια θεόν παρρησίαν ἀπεκδυσάμενον καί σκεπασθέντα τῇ τοῦ μοχθηροῦ βίου τραχύτητι -τοῦτο γάρ τά φύλλα συκῆς- καί περιβληθέντα τὴν νέκρωσιν, τοι τὴν θνητότητα καί παχύτητα τῆς σαρκός -τοῦτο γάρ ἡ τῶν νεκρῶν δερμάτων ἀμφίεσις- καί τοῦ παραδείσου, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοκρισίαν, γεγονότα ἐξόριστον καί θανάτῳ κατάκριτον καὶ φθιρῷ ψυχείριον"¹²³. Οὕτως, ἡ κτήσις καθυπετά-

120.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Β'11, Ε.Π. Ε.σελ.206. "Ο Ματσούκας Ν., εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ κειμένου τούτου γράφει: "Η γνώση τῆς φύσεως τῆς ιτιστῆς πραγματικότητος δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἡ ἐμπειρία, συγεινότητή ἡ ἀσυνείδητη, τῆς ιινήσεως ἀνάμεσα στή φορά πρόδια τό μηδέν καὶ τὴν δρμή πρόδια τὴν δλοκλήρωση καὶ τὴν τελείωση. Τέτοια γνώση δέν ἡμπορεῖ νά ἔχει ἔνα λιθάρι, ἔνα φυτό, ἔνα ζῶο, γιατί αύτά στερούνται τὴν ἐλεύθερη προσαπική ζωή. Ο ἀνθρωπος, ως κατ'εἰκόνα καὶ καθ' δμοίωση τοῦ Θεοῦ πλάσμα, ἔχει αύτή τή γνώση πού εἶναι πράγματι ἀπό μιά μεριά πικρή καὶ ὁδυνηρή καὶ ἀπό τὴν ἄλλη δύναμη τελειώσεως. Γι' αὗτό οἱ ἀδύνατοι καὶ οἱ ἀτελεῖς, κατά τόν Δαμασκηνό, μέ τή γνώση αύτή διδηγούνται σέ καταστρεπτικές συνέπειες, δέν εεπερνοῦν δηλαδή τὴν τρομακτική καὶ ἔκρηκτική δύναμι τοῦ μηδενός". Σχόλια εἰς Ε.Ο.Π. Θεσσαλονίκη 1976, σελ.469

121.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Β'11, Ε.Π.Ε. σελ.204.

122.- Αύτόθι, Β'12 σελ.212.

123.- Αύτόθι, Γ'1 σελ.278.

χθη ἀντικανονικῶς είς τὴν ματαιότητα καὶ μοχθηράν δύναμιν τοῦ ἀρχεκάου, δστις δεσπόζει τοῦ κόσμου παρασιτικῶς, διὰ τῶν δυνάμεων τοῦ θανάτου¹²⁴. Πρός τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ ὑφίσταται ἡ πρόσκαιρος βασιλεία τοῦ διαβόλου, λόγος δι' ὃν ἡ αὐτοῦ ἀρχέκακος δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἀρνητικήν δύναμιν, ἀλλά "πᾶσα κακία ἐξ αὐτοῦ ἐπενοήθη καὶ τὰ ἀκάθαρτα πάθη"¹²⁵. Ο σατανᾶς δέν εἶναι ὅργανον τῆς θείας ὁργῆς¹²⁶, ἀλλ' εἶναι ὁ ἀνθιστάμενος τῷ Θεῷ καὶ ὁ ἐναντιούμενος τῷ θελήματι αὐτοῦ. Ἐπομένως, ὁ Θεός δέν εἶναι ἡ τοῦ θανάτου αἴτια, οὗτε ὁ θάνατος ὑφίσταται ὡς τιμωρία τοῦ Θεοῦ διά τὴν παρακοήν, συμφώνως πρός τὴν διμόδωνον πατερικήν παράδοσιν καὶ πίστιν τῆς Ἔκκλησίας¹²⁷. Μόγον διά τῆς παραχωρήσεως¹²⁸ τοῦ Θεοῦ δύναται ὁ διάβολος νά πειράζῃ τὸν ἀνθρώπον, "βιάζεσθαι δέ τινα οὐκ ἴσχύουσιν"¹²⁹ οἱ δαιμονες. Εάν δημάς ὑπήκουε^ψ ὁ ἀνθρωπός είς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μή τρώγων ἀπό τοῦ Εύλου τῆς γνώσεως, "ὅπερ καλόν μέν τοῖς τελείοις, κακόν δέ τοῖς ἀτελεστέροις"¹³⁰, θά παρέμενεν ἀθάνατος κατά τὴν ὅρτήν ὑπόσχεσιν τοῦ ὑπεραγάθου Θεοῦ "οὕτω γάρ ἔσῃ ἀ-

124.- Ware T., The Orthodox Church, ἔκδ., Penguin books, England 1978, σελ. 229.

125.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Β' 4, Ε.Π.Ε., σελ. 152.

126.- Ρωμανίδου Ι., Τό προπατορικόν ἀμάρτημα, Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 61.

127.- Meyendorf J., Byzantine Theology, ἔκδ. Mowbrays, London & Oxford 1975, σελ. 145.

128.- "...τὰ δέ πονηρά καὶ ὄντως κακά οὗτε προηγουμένως οὗτε ἐπομένως θέλει· παραχωρεῖ δέ τῷ αὐτεξουσίᾳ".

Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Β' 29, Ε.Π.Ε. σελ. 270.

129.- Αύτόθι Β' 14, σελ. 152.

130.- Αύτόθι Β' 11, σελ. 202.

θάνατος"¹³¹. Άλλ' ἐκεῖνος ἔτεινε τό αὐτοῦ εἰς τὸν διάβολον,
διά τὸν διποῖον "ἢ τούμασται τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον, ή κόλασις ή αἰώ-
νιος"¹³², καὶ οὕτως "εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν ὁ θάνατος"¹³³, καὶ
παρεσύρηται εἰς τὴν φθοράν. Ἐπειδὴ ἡθέτησεν ὁ ἀνθρωπος τὴν σωτή-
ριον ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, δούλιος παρεχώρησε νά τεθῇ ὁ πεπλασμέ-
νος διεθανασίαν ὑπό τὴν ἔξουσίαν τοῦ θανάτου, "ἴνα μή ἀθάνατον
ἥ τὸ κακόν"¹³⁴.

Ο πλαστουργός δημιούργος μὲν τὴν οἰκονομίαν αὐτοῦ ἥλευθέρωσεν ἐκ
τῆς φθορᾶς τὸν ἀνθρωπον, διά τοῦ καθ' ὅλου μυστηρίου τῆς ἐν Χρι-
στῷ θείας οἰκονομίας, ιδίᾳ δέ διά τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως
τοῦ Χριστοῦ¹³⁵, πράγμα τὸ διποῖον σημαίνει καὶ τὴν καταστροφήν τῆς
ἐν τῷ θανάτῳ ἔξουσίας τοῦ σατανᾶ. Οὕτως η ἀπό τοῦ θανάτου σωτηρία
τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ τὴν ἀπό τοῦ διαβόλου σωτηρίαν, δοστις ἐλάμ-
βανεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τούς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀγίους καὶ
δικαιους μετά θάνατον. Οθεν, δο θεός δέν εἶναι οὕτε αἴτιος τῶν κα-
κῶν¹³⁶ οὕτε ὑπεύθυνος διά τὴν φθοράν.

2.- Ο προορισμός τοῦ ἀνθρώπου.

Προορισμός τοῦ ἀνθρώπου εἶναι η ἐν Χριστῷ τελείωσις, δο δέ θεός
ἔδωκε τὴν πρώτην ἐντολὴν, ἐπαγγελμόμενος ὅτι ὁ πρωτόπλαστος θά γίνη
μόνον διά τῆς ὑπακοῆς μέτοχος τῆς αἰωνίου μακαριότητος καὶ θά ζή-
σῃ αἰωνίως¹³⁷. Δηλαδή θεοῦται "τῇ μετοχῇ τῆς θείας ἐλλάμψεως, ούκ

131.- Αύτόθι, σελ. 208.

132.- Αύτόθι, σελ. B' 4, σελ. 154.

133.- Αύτόθι, Γ' 27, σελ. 412. Εἰς τὸ κεφάλαιον Τίερι παραδείσου γράφει
δο ιερός πατήρ: "Η. δ' αν ήμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθα-
νεῖσθε". φυσικῶς γάρ η αἰσθητή βρῶσις τοῦ ὑπεκρεύσαντός ἐστιν
ἀναπλήρωσις καὶ εἰς ἀφεδρῶνα χωρεῖ καὶ φθοράν· καὶ ἀμήχανον
ἀφθαρτον διαμένειν τὸν αἰσθητῆς βρῶσεως ἐν μετουσίᾳ γινόμενον"
σελ. 208.

134.- Αύτόθι, Δ' 19 σελ. 440.

135.- Αύτόθι, Δ' 19, σελ. 522.

136.- Αύτόθι, B' 30, σελ. 274.

είς τήν θείαν μεθιστάμενος ούσιαν"¹³⁸. Επειδή οι πρωτόπλαστοι εκτίσθησαν πνευματικῶς νήπιοι¹³⁹, ἔπρεπε νά ἀνδρωθοῦν καί νά προκόψουν είς τήν ὁδὸν τῆς τελειώσεως καί τῆς ἀθανασίας. Ο πρωτόπλαστος ὅμως ἐγκαταλείψας τήν ὁδὸν τῆς τελειώσεως ἐπεσεν είς τήν φθοράν καί ὑπετάγη είς τόν θάνατον, "ἀποστάς τόν νοῦν τῇ φθορᾷ προσοικειοῦνται καί παθητός ἀντὶ πάθους καί θυητός ἀντὶ ἀθανάτου γίνεσθαι"¹⁴⁰. "Η ἀμαύρωσις τοῦ "κατ'εἰκόνα", παρατηρεῖ δὲ Μαντζαρίδης Γ. "περὶ τῆς ὁποίας ὅμιλει δὲ ορθόδοξος παράδοσις, εἶναι ή ἀπώλεια αὕτη τοῦ φωτός τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καί δὲ βυθισμός είς τό πνευματικόν σκότος"¹⁴¹. Ως ἐκ τούτου ἀπέθανεν δὲ ἀνθρωπὸς πνευματικῶς, διέφθειρε τό "κατ'εἰκόνα", κατέστρεψε τήν παλαιάν ἀθωτητα, ὑποταγεῖς είς τόν διάβολον διὰ τοῦ θανάτου. Απώλεσε τήν πρώτην ἀγιότητα, ήτις κατοικεῖ συνδεδεμένη στενῶς μετά τῆς ἐσωτέρας πνευματικῆς φύσεως αὐτοῦ, καί ούχι μετά μιᾶς ἐξωτερικῆς χάριτος. Απέθανε πνευματικῶς καί κατόπιν ἀπέθανε καί σωματικῶς, δηλαδὴ ὑπέκυψεν είς τήν ἀποσύνθεσιν τοῦ σώματος καί διεσπάσθη ή σχέσις αὐτοῦ μετά τοῦ πλησίοντος τῆς φύσεως καί τοῦ κόσμου"¹⁴².

"Ο γίρος τοῦ Θεοῦ γίνεται υἱός τοῦ ἀνθρώπου, χωρίς νά ἐγκαταλείψῃ τήν θεότητα, καί τοῦτο διά νά ἐλευθερώσῃ τόν ἀνθρωπὸν ἐκ τοῦ θανάτου καί τῆς φθορᾶς, "ἴνα τῆς τυραννίδος τοῦ διαβόλου λυτρώσηται πρός θεογνωσίαν ἡμᾶς καλέσας"¹⁴³ καί πρός κοινωνίαν τῆς θεότητος

138.- Αύτοθι, Β' 12, σελ. 212.

139.- Ρωμανίδου Ι., Τό προπατορικόν ἀμάρτημα, Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 139.

140.- Δαμασκ. Ι., Ε.Ο.Π. Β' 30, Ε.Π.Ε. σελ. 276.

141.- Μαντζαρίδης Γ., Παλαιμάκι, ἔκδ. Πουρναρᾶ Π., Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 47.

142.- Bendaly C., Εἰσαγωγή είς τό χριστιανικόν δόγμα, ἔκδ. Al-Nour, Δίβανος 1973, σελ. 121-122 (ἀραβιστί).

143.- Δαμασκ. Ι., Ε.Ο.Π. Δ' 14, Ε.Π.Ε. σελ. 424.

αύτοῦ¹⁴⁴. Ἡ ψυχή τοῦ Χριστοῦ κατῆλθε εἰς τόν φδην καὶ ἡλευθέρωσε τούς ἀπ' αἰώνων πεπεδημένους καὶ ἤνοιξε τόν δρόμον τῆς ἀναστάσεως¹⁴⁵.

3.- Ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Καίτοι ὁ ἀνθρωπος θέλει τόν τοῦ Θεοῦ νόμον καὶ ἀγαπᾷ αὐτόν ὑπαρκτικῶς, ὁ νόμος τῆς ἀμαρτίας τόν πλανᾷ, "διά τε τοῦ λείου τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς τοῦ σώματος ἐπιθυμίας καὶ τοῦ ἀλδγου μέρους τῆς ψυχῆς"¹⁴⁶, διότι ἡ ἀμαρτία ἐν τῷ σώματι κατοικεῖ. Μία "ἄλλη δύναμις" κατοικεῖ εἰς τὰ μέλη τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου, καθιστῶσα αὐτόν δοῦλον καὶ αἰχμάλωτον εἰς τόν νόμον τῆς ἀμαρτίας¹⁴⁷. "Δέγεται οὖν καὶ ἡ ἐναποκειμένη τῷ σώματι ἡμῶν ὄσμή καὶ αἴσθησις τῆς ἀμαρτίας, ἥτοι ἡδονή τοῦ σώματος νόμος ἐν τοῖς μέλεσι τῆς σαρκός"¹⁴⁸.

"Ἡ γνωστή ὑπὸ τοῦ Γνωστικισμοῦ ταύτης τοῦ κακοῦ πρός τὴν σωματικήν, τὴν ὄλικήν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν, ἀποκρούεται"¹⁴⁹ ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπὸ τοῦ πατρός Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ¹⁵⁰. Ἡ κακία δέν εἶναι ὄντολογικόν γνώρισμα τοῦ σώματος, ἐφ' ὅσον ὁ Θεός

144.- Αύτόθι, Δ' 13, σελ. 462.

145.- Αύτόθι, Γ' 29, σελ. 416-418. βλ. επίσης Δόγος τό ἄγιον Σάββατον PG 96, 601-644. Διά τὴν ἔξετασιν τοῦ θέματος τούτου βλ. Daniélov J., A History of early Christian doctrine before the Council Nicea. V. I. Translated by Baker J. London 1978, σελ. 235 n. ἕ.

146.- Αύτόθι, Δ' 22, σελ. 534.

147.- Εἰς πρός Ἀρμαίους ἐπιστολήν ὁ Ἱερός Δαμασκηνός γράφει: "Νόμον δέ τὴν ἀμαρτίαν ἐνάλεσεν, οὐ διά τὴν αὐτῆς ἀξίαν, ἀλλά διά τὴν ὑπακοήν τῶν πειθομένων αὐτῇ." Ήσπερ οὖν κύριον μαμωνᾶ καλεῖ, καὶ Θεόν τὴν κοιλίαν, οὐ διά τὴν οἰκείαν ἀξίαν, ἀλλά διά τὴν πολλήν τῶν ὑποτεταγμένων διουλείαν", PG 95, 497.

148.- Δαμασκ. I., E.O.P. Δ' 22, E.P.E. σελ. 532.

149.- Ζήση Θ., "Ἀνθρωπος καὶ κόσμος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ κατά τόν Ἱερόν Χρυσόστομον. AB 19, Θεσσαλονίκη 1971, σελ. 97.

150.- "Οὐ τό σῶμα διαβάλλει... μή νόμιζε τῆς σαρκός αὐτόν κατηγορεῖν", Δαμασκ. I., Εἰς πρός Ἀρμαίους ἐπιστολήν, PG. 95, 496-498.

αύτοῦ¹⁴⁴. Ἡ ψυχή τοῦ Χριστοῦ κατῆλθε εἰς τόν ἄδην καὶ ἤλευθέ-
ρωσε τοὺς ἀπ' αἰώνων πεπεδημένους καὶ ἤνοιξε τόν δρόμον τῆς ἀνα-
στάσεως¹⁴⁵.

3.- Ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Καίτοι ὁ ἀνθρωπος θέλει τόν τοῦ Θεοῦ νόμον καὶ ἀγαπᾷ αὐτόν
ὑπαρκτικῶς, ὁ νόμος τῆς ἀμαρτίας τόν πλανᾶ, "διά τε τοῦ λείου τῆς
ἡδονῆς καὶ τῆς τοῦ σώματος ἐπιθυμίας καὶ τοῦ ἀλόγου μέρους τῆς
ψυχῆς"¹⁴⁶, διότι ἡ ἀμαρτία ἐν τῷ σώματι κατοικεῖ. Μία "ἄλλη δύνα-
μις" κατοικεῖ εἰς τά μέλη τοῦ πειταικότος ἀνθρώπου, καθιστᾶσα αύ-
τόν δοῦλον καὶ αἰχμάλωτον εἰς τόν νόμον τῆς ἀμαρτίας¹⁴⁷. "Λέγεται
οὖν καὶ ἡ ἐναποκειμένη τῷ σώματι ἡμῶν ὁσμὴ καὶ αἴσθησις τῆς ἀμαρ-
τίας, ἥτοι ἡδονή τοῦ σώματος νόμος ἐν τοῖς μέλεσι τῆς σαρκός"¹⁴⁸.

"Ἡ γνωστή ὑπό τοῦ Γνωστικισμοῦ ταύτης τοῦ κακοῦ πρός τήν σωμα-
τικήν, τήν ὑλικήν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν, ἀποκρούεται"¹⁴⁹ ὑπό τῶν πατέ-
ρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπό τοῦ πατρός Ιωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ¹⁵⁰. Ἡ
κακία δέν εἶναι ὀντολογικόν γνώρισμα τοῦ σώματος, ἐφ' ὅσον ὁ Θεός

144.- Αὔτόθι, Δ' 13, σελ. 462.

145.- Αὔτόθι, Γ' 29, σελ. 416-418. βλ. επίσης Λόγος τό ἄγιον Σάββατον
PG 96, 601-644. Διά τήν ἔξετασιν τοῦ θέματος τούτου βλ. Daniélov
J., A History of early Christian doctrine before the Council
Nicea. V. I. Translated by Baker J. London 1978, σελ. 235 n. ἕ.

146.- Αὔτόθι, Δ' 22, σελ. 534.

147.- Εἰς πρός Ῥωμαίους ἐπιστολήν ὁ Ἱερός Δαμασκηνός γράφει: "Νόμον
δέ τήν ἀμαρτίαν ἐνάλεσεν, οὐ διά τήν αὐτῆς ἀξίαν, ἀλλά διά τήν
ὑπακοήν τῶν πειθομένων αὐτῇ." Ήσπερ οὖν κύριον μαμονᾶ καλεῖ,
καὶ θεόν τήν κοιλίαν, οὐ διά τήν οἰκείαν ἀξίαν, ἀλλά διά τήν
πολλήν τῶν ὑποτεταγμένων δουλείαν", PG 95, 497.

148.- Δαμασκ. I., E.O.P. Δ' 22, E.P.E. σελ. 532.

149.- Ζήση Θ., "Ανθρωπος καὶ κόσμος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ κατά
τόν Ἱερόν Χρυσόστομον. AB 19, Θεσσαλονίκη 1971, σελ. 97.

150.- "Οὐ τό σῶμα διαβάλλει... μή νόμιζε τῆς σαρκός αὐτόν κατηγο-
ρεῖν", Δαμασκ. I., Εἰς πρός Ῥωμαίους ἐπιστολήν, PG. 95, 496-498.

άνύψωσεν ἐν τῇ δημιουργίᾳ τήν βιολογικήν ζωήν καὶ ἀνθρωποποίησεν αὐτήν κατ' εἰνόνα Τόυ, δηλαδή τό ἀνθρώπινον σῶμα δέν ἔμεινεν εἰς μίαν ζωτικήν ἀπλῶς κατάστασιν¹⁵¹. Ἡ θεία ζωὴ εἰσεχώρησεν εἰς τήν σαρκικήν ζωήν: "ἔγένετο δὲ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδάμ εἰς ψυχήν ζῶσαν, δὲ σχατος Ἀδάμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν"¹⁵². Κατά τόν ιερόν Δαμασκηνόν, λόγῳ τῆς ἀμαρτίας ἐξησθένησεν δὲ ἀνθρωπος καὶ ὑπετάγη εἰς τήν ἔξουσίαν τοῦ θανάτου. Κατ' αὐτόν δὲ ὑλικός κόσμος δέν εἶναι, ὡς ὑπεστήριξεν ἡ κοσμολογία τῶν Γνωστικῶν, συνέπεια τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου¹⁵³. Ἡ κοσμολογία τοῦ Υἱοῦ Ιωάννου ἀντικρούει τήν κοσμολογίαν τῶν Γνωστικῶν, οἵτινες ἔδιδον εἰς τό κακόν δύτολογικήν ὑπόστασιν καὶ ἐθεώρουν τό σῶμα ὡς ἔχθρινόν στοιχεῖον πρὸς τήν ψυχήν. Όμοίως, οἱ Μανιχαῖοι καὶ οἱ Ἀκονῖται, τούς δὲ οἴκους ἀναφέρει δὲ ιερός πατήρ, ἔχουν αὐτήν τήν διαρχικήν ἀντίληψιν. Αὗτοί "Μανοῦ τοῦ Πέρσου Μαθηταί... ἀρχάς δύο εἰσηγούμενοι, πονηράν τε καὶ ἀγαθήν, ἀεὶ οὖσας"¹⁵⁴. Καταπολεμῶν τήν δυαρχίαν ταύτην δὲ ιερός Δαμα-

151.- Ο. ιερός Δαμασκηνός γράφει: "Ἐπειδέντα οὕτως εἶχεν, ἐξ ὀρατῆς τε καὶ ἀօρατου φύσεως δημιουργεῖ τόν ἄνθρωπον οἰκείαις χερσὶ κατ' οἰκείαν εἰνόνα τε καὶ ὅμοίωσιν ἐν γῆς μέν τό σῶμα διαπλάσας, ψυχήν δέ λογικήν καὶ νοεράν διά τοῦ οἰκείου ἐμφυσήματος δούς αὐτῷ, ὅπερ δή θείαν εἰκόνα φαμέν".

E.O.P. B'12, E.P.E., σελ. 210.

152.- [Α'Κορ. 15, 45].

153.- Πάντα τά ὀρατά δημιουργήματα "τῷ τοῦ Δημιουργοῦ προστάγματι γεγόνασιν", Δαμασκ. Ι., E.O.P. B'5: E.P.E., σελ. 154.

154.- Δαμασκ. Ι., Περὶ αἰρέσεων, PG 94, 717.

ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Χριστός ἀνέλαβε σάρκα ἐκ τῆς Θεομήτορος,
διά νά κατακρίνῃ τὴν ἐν σαρκὶ ἀμαρτίαν· "ἄλλο" (ὁ θεός τὸ ἀδύ-
νατὸν τοῦ νόμου, ἐν φῷ ἡσθένει ὁ νόμος διά τῆς σαρκός πέμψας
τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν δύοις ὑψαῖς σαρκός ἀμαρτίᾳς) - σάρκα μὲν ἀνέλα-
βεν ἀμαρτίαν διὸ "ούδαμῶς" (κατέκρινε τὴν ἀμαρτίαν ἐν τῇ σαρκὶ,
ἴνα τό δικαιώματος τοῦ νόμου πληρωθῆναι ἐν τοῖς μή κατά πνεῦμα. Τό
γάρ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν)¹⁵⁵ καὶ παρέχει
δύναμιν τῷ νόμῳ τοῦ νοός ἡμῶν κατά τοῦ νόμου τοῦ ἐν τοῖς μέλε-
σιν ἡμῶν"¹⁵⁶. "Οστε τό σῶμα, κατά τὸν Ἱερόν Δαμασκηνόν, δέν θεωρεῖ-
ται ὡς ἡ ἀρχὴ τῆς ἀμαρτίας, ἄλλο δὲ ἀνθρωπὸς ἀμαρτάνει, ἐπειδὴ ὑπο-
τάσσεται εἰς τὴν θέλησιν τοῦ διαβόλου καὶ ἀκολούθως εἰς τὰ πά-
θη αὐτοῦ, τὰ ὅποια κατοικοῦν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ καὶ ἐπιφέρουν τέ-
λος τὸν πνευματικόν θάνατον αὐτοῦ.

Γενικῶς εἶπεν, δὲ θάνατος εἶναι ἡ μοχθηρά ἔκείνη δύναμις, γάτις
εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον διά τῆς ἀμαρτίας, ὡς συνέπεια καὶ ὡς καρ-
πός αὐτῆς. Ἡ δύναμις αὕτη δέν ἐπέτρεψεν εἰς τὸν ἀνθρωπὸν νά ζήσῃ
τὴν ζωὴν τῆς τελειότητος καὶ ἡμπόδισεν αὐτὸν νά ἔχῃ ὄρθην πορείαν
πρός ἀνάπτυξιν τοῦ "κατ' εἰκόνα" εἰς τὸ "καθ' ὅμοίωσιν"¹⁵⁷: Φέντε αλλού
ἡ μετάδοσις τοῦ θανάτου ούδεμίαν συνιστᾷ ἐκ θεοῦ τιμωρίαν διά τὴν
πρώτην παράβασιν οὗτε εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς προσωπικῆς ἀμαρτίας.

"Ο Ρωμανίδης Ι. γράφει σχετικῶς τὰ ἐξῆς: "Μεταξύ τῶν αληρονομικῶν
ἀσθενειῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀσφαλῶς δέ ἡ βάσις ὅλων τῶν ἀσθενειῶν

155.- Ρωμ. 8, 2 ἔξ.

156.- Δαμασκ. Ι., Ε.Ο.Π. Δ' 22, Ε.Π.Ε., σελ. 534.

157.- "τό μέν γάρ" "κατ' εἰκόνα" τό νοερόν δηλοῦ καὶ αὐτεξούσιον,
τό δέ "καθ' ὅμοίωσιν" τὴν τῆς ἀρετῆς κατά τὸ δυνατόν ὅμοίω-
σιν", Αὐτόθι, Β', 12, σελ. 210.

έν γένει, είναι ή φθορά καὶ ὁ θάνατος, δι᾽ ὃν ὁ σατανᾶς καὶ η ἀμαρτία βασιλεύουν"¹⁵⁸. Λόγῳ τῆς πτώσεως αὐτοῦ ὁ ἀνθρωπὸς λαμβάνει διὰ τῆς αληρονομίας τὸν θάνατον καὶ τὴν φθοράν. Ἀντιθέτως, "ὁ Αὔγουστῖνος μεγαλοποιεῖ τὸσον πολὺ τάς αληρονομουμένας συνεπείας, ὥστε τελικῶς· νά μή ἔχωμεν μετάδοσιν συνεπειῶν ἀπλῶς, ἀλλά αληρονόμησιν αὐτῆς ταύτης τῆς ἀμαρτίας τοῦ Αδάμ"¹⁵⁹. Εξ ἄλλου η Ἐκκλησία κατεδίκασε τὸν Πελάγιον, διότις ἐπίστευεν ὅτι "ἡ ἀμαρτία τῶν πρωτοπλάστων ἐπιδρᾷ ἀπλῶς ὡς παράδειγμα"¹⁶⁰. Ο Πελάγιος ἐθέωρει τὸν θάνατον ὡς τι φυσικόν διὰ τὸν ἀνθρωπὸν, δηλαδὴ ὁ Αδάμ ἦτο φύσει θνητός¹⁶¹. Η Ἐκκλησία διδάσκει ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς αληρονομεῖ τὴν κατάστασιν τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπό τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ θανάτου καὶ τοῦ πόνου¹⁶². Κατά τὸν Ἱερόν Δαμασκηνόν μόνον διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπηλευθερώθη ἡ ἡμετέρα φύσις ἀπό τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου¹⁶³. Η δέ εἰς "Ἄδου κάθιδος τοῦ Κυρίου τῆς δόξης ἐσήμανε τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀπ' αἰῶνος πεπεδημένων"¹⁶⁴.

158.- Ρωμανίδου Ι., Τό προπατορικὸν ἀμάρτημα, Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 147-148.

159.- Ζήση Θ., "Ανθρωπὸς καὶ κόσμος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ κατά τὸν Ἱερόν Χρυσόστομον", AB 19, Θεσσαλονίκη 1971, σελ. 116.

160.- Meyendorf J., Byzantine Theology, edition Mowbrays, London-Oxford 1975, 143-146.

161.- Ζήση Θ., "Ανθρωπὸς καὶ κόσμος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ κατά τὸν Ἱερόν Χρυσόστομον", AB 19, Θεσσαλονίκη 1971, σελ. 117.

162.- Μεταλληνός Γ.Δ., Πελάγιος, ἐν Θ.Η.Ε., τόμ. 10, Αθῆναι 1967, σελ. 257.

163.- Lossky V., Orthodox Theology:ah introduction, translated by Ian & Ihita Kesarcodi-Watson, St.Vladimir's Press N.Y.1978, σελ. 81.

164.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π., Δ' 13, Ε.Π.Ε., σελ. 462.

164.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π., Γ' 29, Ε.Π.Ε., σελ. 418.

4.- Τό νέον δόγμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Εκκλησίας περὶ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως.

"Υπό τὴν ἐπιδρασιν τοῦ ιεροῦ Αύγουστίνου εἰσῆλθεν εἰς τὰ δυτικά θεολογικά συστήματα ἡ θεωρία τῆς μεταδόσεως τοῦ ρύπου καὶ τῆς ἔνοχῆς τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος. Διά τοῦτο οἱ Δυτικοὶ σύγχρονοι θεολόγοι προσπαθοῦν νά λύσουν τό πρόβλημα τῆς ἐκ γενετῆς ἀκρας ἀρετῆς τῆς Παρθένου Μαρίας διά τῆς θεωρίας τῆς διατηρήσεως αὐτῆς ἐκτός τοῦ ρύπου καὶ τῆς ἔνοχῆς τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος, δυνάμει ἐνός προνομίου"¹⁶⁵.

Τό νέον δόγμα τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Μαρίας διεκηρύχθη ὑπό τοῦ πάπα Πίου τοῦ Θ' διά τῆς βούλλας αὐτοῦ: "Ineffabilis Deus"¹⁶⁶ τῆς 8ης Δεκεμβρίου 1854, καὶ περιέχει τά ἀκόλουθα καιναφανῆ σημεῖα:

- 1.- 'Ο θεός ἔφρόντισε νά διαφυλάξῃ τὴν θεοτόκον ἀπό τοῦ ρύπου καὶ τῆς ἔνοχῆς τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος καὶ ἀπό τῶν ἀμέσων συνεπειῶν αὐτοῦ.
- 2.- Τό προνόμιον τοῦτο ἐδόθη εἰς αὐτὴν ὑπό τοῦ θεοῦ κατά τὴν πρωταρχικήν στιγμήν τῆς συλλήψεως αὐτῆς ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Αννης.
- 3.- Διά τὴν συμμετοχήν αὐτῆς εἰς τὰς ἀξιομεσθίας τοῦ γίοῦ αὐτῆς, ἐδόθη εἰς αὐτὴν τό προνόμιον τοῦτο.

165.- Grumel V., La Mariologie de St.Jean Damascène.Examen critique à propos d'un ouvrage recent, E.O.187, 1937 , σελ.329,

166.- Ott L., Grundriss der Katholischen Dogmatik, (Μετάφρ.εἰς τά ἀραβικά ὑπό Mardini G.), Ἑνδ.Καθολικόν Τυπογραφεῖον, Λίβανος 1965, σελ.112.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν καινοτομιῶν τοῦ νέου δόγματος τῆς ἀσπίλου συλλήψεως, οἱ σύγχρονοι Δυτικοί θεολόγοι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀναπτύσσουν τὸ θέμα τοῦτο προσπαθοῦντες νά αποδεῖ-
ξουν ὅτι οἱ πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν πρώτοις
ὅ ιερός Δαμασκηνός ἐπρέσβευν τὸ δόγμα τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς
Θεοτόκου¹⁶⁷, ἀν καὶ δέν μετεχειρίσθησαν ἐνίστε τούς δογματικούς
τύπους τοῦ πάπα Πίου τοῦ Θ'.

Διά νά ἀναφέρω ἐν χαρακτηριστικόν παράδειγμα συγχρόνων Ρω-
μαιοκαθολικῶν ἑρευνητῶν, οἱ δποῖοι ἔξήτασσαν λεπτομερῶς τά συγ-
γράμματα τοῦ ιεροῦ πατρός Δαμασκηνοῦ ὑπό τὴν Δυτικήν προσπτικήν

167.- Jugie M., Saint Jean Damascène et l' immaculée conception, in Bessarione, Fasc. 161-163. Anno 27, Fasc. 1-3 Gennaio-Dicembre 1923, σελ. 5.

- Gulovich S., The immaculate conception of the blessed Virgin in the eastern ecclesiastical tradition, in Marian studies 5 (1954), σελ. 147.
- Dvornick F., The Byzantine Church and the immaculate conception, in Photian and Byzantine Ecclesiastical studies, London, Varioum Reprints, 1974, σελ. 88.
- Joussard G., The Fathers of the Church and the immaculate conception, O'Connor C.D. (Ed) the dogme of the immaculate conception. History and significance, Notre Dame (Indiana) 1958, σελ. 84.
- Burridge A.W., L'immaculée conception dans la theologie de l' Angleterre Médiévale, RHE 32 (1936) 570-597.

θεωρῶ ἀναγκαῖαν τὴν περιληπτικήν παράθεσιν τῶν ἀπόψεων τοῦ Mitchel V.A.¹⁶⁸ περὶ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Παρθένου Μαρίας κατὰ τὸν Ἱερόν Δαμασκηνόν. Ἡ ἀμαρτία, κατὰ τὴν διά σειρᾶς συλλογισμῶν συναγομένην σκέψιν τοῦ Mitchel V.A., ἀποστερεῖ τὸν ἀνθρωπὸν τῆς ἐλευθερίας, κατ' ἀνολούθιαν ἢ ἀνθρωπίνη φύσις ἐγένετο ὑπήκοος εἰς τὴν ἀμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ. Ἐν τούτοις, ἢ δευτέρᾳ γέννησις ἐδόθη εἰς τὸν ἀνθρωπὸν κατὰ τὸ ἄγιον Βάπτισμα, τὸ δποῖον ἔξολοθρεύει καὶ ἀφανίζει τὸ στήγμα καὶ τὴν ἔνοχήν τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος καὶ κατὰ συνέπειαν ἀγιοποιεῖ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. Ἐπομένως, ὁ ἀνθρωπὸς πρέπει νά ἄρῃ ἐπάνω του τὴν μοῖραν τοῦ πρώτου Ἀδάμ ἐκ τοῦ δποίου ἐγεννήθη, διά νά ὅποκτήσῃ τά δῆρα τοῦ δευτέρου Ἀδάμ. Ἡ Παρθένος Μαρία κατὰ τὸν Mitchel V.A. εὑρίσκεται ἔξω καὶ ἀπέναντι πρός ὅ, τι δήποτε ὑποσημαίνεται διά τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ θεομήτωρ εἶναι ἐλευθέρα ἀπό πάσης αἰσθησια-κῆς δρμῆς καὶ σαρκικῆς ἐπιθυμίας. Ἡ Κόρη Μαρία εἶναι προωτι-σμένη ἀπό θεοῦ νά γίνη καθαρή καὶ ἀγία. Εἶναι ἢ ἐκλεκτή, ἢ δποία προωρίσθη νά διαδραματίσῃ τὸν αἰώνιον δόλον αὐτῆς εἰς τὸ μυστή-ριον τῆς ἐν Χριστῷ οἰκονομίας. Ἡ παρουσία τῆς χάριτος προϋποθέ-τει τὴν ἀπουσίαν τοῦ στήγματος, ἔνοχῆς καὶ δύπου τοῦ προπατορι-κοῦ ἀμαρτήματος, ἢ δέ ἀμεσος ἀπόδειξις τῆς ἀρχικῆς ἀγιότητός της ἔγκειται, εἰς τά ἔργα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, εἰς τὴν περιγρα-φήν τῆς ἀγιότητος τῆς Μαρίας κατὰ τὴν στιγμήν τῆς συλλήψεως αύ-τῆς εἰς τὴν μήτραν τῆς¹⁶⁹. Ἐτερος παράγων τῆς πίστεως τοῦ Ἱεροῦ Δαμάσκηνοῦ εἰς τὴν ἀσπιλον σύλληψιν εἶναι τά θαύματα, τά δ-ποῖα συνοδεύουν τὴν γέννησιν τῆς Παρθένου Μαρίας. Ἡ ἀσπιλος Παρ-

168.- Mitchel V.A., The Mariology of St. John Damascene, Maryhurst Normal press, Kirkwood Mo. 1930, σελ. 93-125.

169.- Αὕτη εἶναι ἢ πεποίθησις ὅλων τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων, π.χ. βλ. Jugie M., St. Jean Damascène et l'immaculée conception, Bissarioné, anno 17 Fasc. 1-3, 1923, σελ. 1-7.

θένος δέν ἔρχεται, κατά τόν Mitchel V.A., εἰς ἐπαφήν μετά τῶν κοσμικῶν παθῶν, ἀλλά τρέφεται μέ σύραντος σκέψεις. Ἐν προκειμένῳ δὲ ιερός Δαμασκηνός γράφει: "... Ἡ Παρθένος ἡ ἀχραντος καὶ γήινος μή διμιλήσασα πάθεσιν, ἀλλ' οὐρανίοις ἐντραφεῖσα νοήμασιν"¹⁷⁰.

Ἡ μετάστασις τῆς Παρθένου Μαρίας ἡτο ὑπερτιμία, διότι ἡ πηγὴ ἀγεται πρός τὴν ζωὴν διά μέσου θανάτου. Ἡ Μαρία δέν ἡτο ὑπήκοος εἰς τόν θάνατον καὶ εἰς τὴν φθοράν, ὑπήκουον αὐτῷ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, ἢ μᾶλλον δὲ θάνατος ἐφοβήθη νά πλησιάσῃ αὐτήν, διότι ἡτο, κατά τό συμπέρασμα τοῦ Mitchel V.A., ἀμόλυντος καὶ ἀμίαντος καὶ διαφυλαγμένη ἀπό τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος¹⁷¹.

Ἡ δευτέρα Εὐαδιορθοῦ τὴν παρακοήν τῆς πρώτης Εὐας, καὶ πληροῖ τό χρέος αὐτῆς εἰς τόν κατ' ἔξοχήν δημιουργόν τοῦ ιόσμου. Διά τοῦτο δέν πρέπει νά ἔχῃ τὴν ἐνοχήν τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος.

Αύτός εἶναι δὲ συλλογισμός δι'οδὸν ἐπιχειροῦν δὲ Mitchel V.A. καὶ ἔτεροι σύγχρονοι δυτικοί ἔρευνηται, ὡς θά τινωμεν, νά ἀποδείξουν τό δόγμα τῆς ἀσπίλου συλλήψεως ὡς σαφῇ διδασκαλίαν τῶν ἀνατολικῶν πατέρων καὶ διδασκάλων. Ταῦτα εἶναι τά διφετηριακά σημεῖα διά τῶν διποίων χωροῦν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν κειμένων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, διά νά ὑποστηρίξουν τάς ἀπόψεις καὶ τάς ἀντιλήψεις τῶν.

Ἐπιπροσθέτως δὲ Mitchel V.A. καταλήγει εἰς τό συμπέρασμα ὅτι

170.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Β' εἰς τὴν κοίμησιν, Ε.Π.Κ. σελ.150.

171.- Jugie M., Jean Damascène et l'immaculée conception, Bissarione, anno 17 Fasc.1-3, 1923, σελ.6.

- La Mort et l'assomption de la sainte Vierge, Etudes historique et doctrinale, ἑκδ. Studi E. Testi 114 Citta del Vaticano 1944.

ή 'Ανατολική' Εκκλησία άντιτίθεται όητῶς εἰς τό δόγμα τῆς ἀσπελού συλλήψεως τῆς Θεοτόκου.' Η ἀντίθεσις αὕτη ὅμως δέν εὑρίσκεται κατά τὸν Gulovich S.¹⁷² ἐν συμφωνίᾳ οὖτε πρός τὴν θεολογίαν τῶν ἀνατολικῶν πατέρων, οὖτε πρός τὴν ὑμνολογίαν τῆς Εκκλησίας, ἡτις δοξολογεῖ τό "προνόμιον" τοῦτο. Επίσης δὲ Dvornich F. ἀποφαίνεται "ὅτι οἱ Ἑλληνες Πατέρες εἶχον πεισθῆ διά τὴν ἐξ ὑπαρχῆς ἀγιότητα τῆς Θεοτόκου καὶ ὅτι οἱ Βυζαντινοί ἔφθασαν εἰς τό ίδιον συμπέρασμα μετά τῶν δυτικῶν εἰς τό θέμα τῆς ἐξ ὑπαρχῆς ἀγιότητος τῆς Μαρίας"¹⁷³.

Πολυάριθμοι εἶναι αἱ πραγματεῖαι, διά τῶν διοίων οἱ σύγχρονοι δυτικοί θεολόγοι προσεπάθησαν νά διαδείξουν τὴν πίστιν τῶν πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Εκκλησίας εἰς τό νέον δόγμα τοῦτο, ζητούμενοι ἀπλῶς ὅτι οἱ πατέρες ἔπικυρεσαν τὴν ὑψίστην ἀγιότητα αὐτῆς.-

172.- Gulovich S., The immaculate conception of the blessed virgin in the eastern ecclesiastical tradition, in Marian studies 5 (1954), σελ.146-183.

173.- Dvornich F., The Byzantine Church and the immaculate conception, in Photian and Byzantine Ecclesiastical studies, London, Varoum reprints (1974).

- Joussard G., The fathers of the Church and the immaculate conception, history and significance, έκδ. O'Commer Notre Dame (Indiana) 1958.
- Marie à travers la Patristique, Maternité divine, Virginité, Saintéte, in Maria, Etudes sur la Sainte Vierge, edited by H. Du Manoir, t.I. Paris 1949, σελ.69-157.
- Wenger R., L'immaculée conception dans la tradition Orientale Congrès Marial Nationaux, 7 congrès, Lyon 1954, σελ.163-172.
- X. Le Bachelet and M. Jugie "Immaculée conception", Dictionnaire de théologie Catholique, Vacant-Mangenot-Amann, 7 col.872-984 (Paris 1923).

· Μορισμένοι μάλιστα ·Ρωμαιοκαθολικοί συγγραφεῖς ἀφιέρωσαν τάς πραγματείας αὐτῶν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἔργων τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ, παρουσιάζοντες αὐτόν ὡς δεχόμενον τὸ δόγμα τῆς ἀσπίλου συλλήψεως¹⁷⁴.

Πάντως, ἡ ἀνακήρυξις τοῦ νέου τούτου δόγματος τῆς Λατινικῆς ·Εικλησίας προεκάλεσε μεγάλην ἀντίδρασιν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον θεολογίαν καὶ γραμματολογίαν. Οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολικῆς ·Εικλησίας ἀνήρεσαν εἰς τὴν ἐγκύνλιον τοῦ 1723 τὴν θεωρίαν τῆς ἀσπίλου συλλήψεως, λέγοντες ὅτι ἡ ἀγία Παρθένος δέν ἀποτελεῖ ἔξαίρεσιν τῆς τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος αληρονομίας¹⁷⁵.

Ἐξ ἄλλου ἡ συνοδική ἐγκύνλιος τοῦ 1895, ὑπογεγραμμένη ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου καὶ δώδεκα μητροπολιτῶν, διεκήρυξεν ὅτι ἡ παπικὴ ·Εικλησία εἰσήγαγε πρό 40 μόλις ἑτῶν ἐν δόγμα ἀγνωστον εἰς τὴν ἀρχαίαν ·Εικλησίαν¹⁷⁶.

Καινοτόμίαν ἔχαρακτήρισαν οἱ σύγχρονοι δρθόδοξοι θεολόγοι τό δόγμα τοῦτο, τελοῦντες δῆμας ὑπό τάς περὶ τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος ἐπιδράσεις τῶν δυτικῶν θεολογικῶν συστημάτων, ἥναγκάσθησαν νά διμιλήσουν περὶ καθάρσεως τῆς Θεοτόκου ἀπό τοῦ ῥύπου καὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος κατά τὴν στιγμήν τοῦ εὐαγγελισμοῦ. ·Αντιθέτως, οἱ σύγχρονοι δυτικοί θεολόγοι ὑποστηρίζουν εἰς τάς πραγματείας αὐτῶν ὅτι ἡ θεολογία τῆς ἀναμαρτησίας τῆς Παρθένου Μαρίας κυριαρχεῖ εἰς ὅλα τά ἔργα τῶν Πατέρων τῆς ·Εικλησίας¹⁷⁷, καὶ ὅτι ἡ "κάθαρσις" κατά τὴν σκέψιν αὐτῶν σημαίνει

174.- Chevallier C., La Mariologie de Saint Jean de Damascène, Rome 1936 O.C.A. σελ.130.

- Mitchel V.A., The Mariology of St John of Damascus, Kirkwood 100.

175.- Strawrosky A., La Sainte Vierge, Marianum, Roma 109, 1973 I-II σελ.38.

176.- Αύτόθι.

177.- Gulovich S., The immaculate conception of the blessed Virgin in the eastern ecclesiastical tradition-Marian studies 5-1954.

- Nicolas M.J. Marie Mère du sauveur, édition Desclée & Cie, Paris, 1966, σελ.95.

έπαυξησιν τῆς χάριτος, ήτις κατήλθεν εἰς τὴν Μαρίαν κατά τὴν στιγμὴν τοῦ εὐαγγελισμοῦ αὐτῆς. Ο Jugie M.εἰς τό δρυθρον του St.Jean Damascène et l'immaculée conception ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ Μαρία, κατά τὸν ιερόν Δαμασκηνόν δέν ἐγνώριζε πρό τοῦ εὐαγγελισμοῦ κανέν αμάρτημα¹⁷⁸.

Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἔχουσαι τὰς ἴδιας θεολογικὰς προϋποθέσεις ἀμφότεραι αἱ τάσεις θέλουν νά ἀποδείξουν τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῆς ἀπό τοῦ "ρύπου" καὶ τῆς "ένοχῆς", οἱ μὲν διὰ τῆς ἐν τῷ εὐαγγελισμῷ "καθάρσεως" αὐτῆς¹⁷⁹, οἱ δέ διὰ τοῦ "προνομίου", τό δποῖον ἐδόθη εἰς αὐτὴν· κατά τὴν στιγμὴν τῆς ἐν τῇ μῆτρᾳ τῆς "Αννης συλλήψεως αὐτῆς"¹⁸⁰.

Ἐκκινῶν τις ἐν τῇς Ὁρθοδόξου ἀντιλήψεως περὶ τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος καὶ ἀπό τῆς θεολογίας τοῦ ἀγίου Δαμασκηνοῦ, περὶ τῆς δόποίας ἐγένετο ἀνωτέρω λόγος, δύναται νά ἀντικρούσῃ τὰ σφάλματα τῶν Δυτικῶν καὶ ὁρισμένων, ἐπηρεασμένων ἐξ αὐτῶν, Ὁρθοδόξων θεολόγων ὡς ἐξῆς:

1.- Ἡ περὶ ιληρονομίας τῆς καταστάσεως τῆς ἀμαρτίας καὶ οὐχ τοῦ "ρύπου" καὶ τῆς "ένοχῆς" πέστις τῶν Πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας οὐδόλως σημαίνει καὶ πτῶσιν εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Πελαγιανῶν, οἵτινες Ισχυρίσθησαν, δτὶς ἡ ἀμαρτία τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εῆς δέν μετετέθη εἰς τὴν γενεαλογίαν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον δὲ θάνατος

178.- in Bissarione, Fasc. 161-163 Anno 27 Fasc. 1-3 Gennaio-Decembre 1963.

179.- Καλογήρου Ι., Μαρία ἡ θεοτόκος κατά τὴν δρῦθροξον πέστιν, Θεσσαλονίκη 1957, σελ. 79-80.

180.- Nicolas M.J., Marie Mère du saveur, Deslée & Cie, Paris 1967, σελ. 91-100.

δινήκει είς τήν δημιουργίαν. Διά τοῦτο ή Γ' Οἰκουμενική σύνοδος,
ή συναχθεῖσα ἐν τῇ Ἐφεσίων μητροπόλει¹⁸¹ 431 κατεδίκασεν αὐτούς.

2.- "Ἡ διά Πνεύματος Ἀγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου γέννησις
τοῦ Χριστοῦ ἔχει ούσιαστικήν σημασίαν διά τήν ἐκ τοῦ θανάτου
καὶ ἐκ τῆς ἀμαρτίας σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος, δχι ὅμως ὑπό τήν
ἔννοιαν τῆς αλητρονομικότητος τῆς ἐνοχῆς, ἀλλ ὑπό τήν ἔννοιαν
ὅτι ἄλλως καὶ ὁ Κύριος θά εὑρίσκετο, δπως ὅλοι, ὑπό τό αράτος
τοῦ θανάτου, τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ διαβόλου, ἢτοι ὑπό τήν αλητρο-
νομικήν κατάστασιν τῆς ἀμαρτίας"¹⁸².

3.- "Ἡ προαιώνιος ἐκλογή αὐτῆς δέν ἐσήμαινεν ὅτι ὁ Θεός θά ἡ-
γίαζεν αὐτήν μηχανικῶς, δυνάμει ἐνός "προνομίου". Σημαίνει μόνον
ὅτι προεγνώριζεν, ὅτι θά ἀποβῇ συνεργός ἐν τῇ οἰκονομίᾳ Αύτοῦ
διά τήν ἐκ θανάτου σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

4.- "Ο Ιστορικός ρόλος τῆς Μαρίας ούδόλως ὑποδηλοῖ ὅτι δέν ἐκλη-
ρονόμησε τό προπατορικόν ἀμάρτημα, διότι ὁ ρόλος αὐτός ἀποκτᾷ με-
γαλυτέραν σημασίαν, ὅταν ἀντιληφθῇ τις ὅτι: "Ἡ πρώτη Εὕα, ἡ δποία
ἐπλάσθη "μήτηρ τῶν ζώντων" ἔτεινεν εύήκοον οὖς είς τοὺς λόγους
τοῦ πονηροῦ ἐν τῇ παραδεισιακῇ καταστάσει, δηλαδὴ ἐν τῇ καταστά-
σει τῆς ἀθώας ἀνθρωπότητος, ἐνῷ ἡ δεύτερα Εὕα, ἐκλελεγμένη διά νά
γίνῃ ἡ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ, ἀπεδέχθη τόν ἀγγελικόν λόγον ἐν τῇ καταστά-

181.- Βλ. τήν ἐρμηνείαν τοῦ πρώτου κανόνος τῆς τρίτης Οἰκουμενικῆς
συνόδου, Πηδάλιον, ἐκδοτικός οίκος "Αστήρ", Αθήναι 1970, 170-
171. "Ἡρεσειν ἵνα, ὅστις λέγει τόν Ἀδάμ τόν πρωτόπλαστον,
ἀνθρωπὸν θνητὸν γενόμενον οὕτως, ὡς, εἴτε μή ἀμαρτήσει, τεθνή-
ξεται ἐν τῷ σώματι, τοῦτο ἔστιν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ σώματος, μή
τῇ ἀξίᾳ τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ τῇ ἀνάγκῃ τῆς φύσεως, ἀνάθεμα εἶη".
Κανών 109 τῆς ἐν Καρθαγένῃ τοπικῆς συνόδου, αύτόθι, σελ. 521.

182.- Ρωμανίδου Ι., Τό προπατορικόν ἀμάρτημα, ἔκδ. Πουρναρᾶ Π.,
Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 81.

σει τῆς ἐκπτώτου ἀνθρωπότητος"¹⁸³. Τό μεγάλο μέρος τῆς ἀξιότητος τῆς Μαρίας συνίσταται εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς θεώσεως ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἐκπτώτου ἀνθρωπότητος, δηλαδὴ ὅταν ἡ οἰκίσις ἐστέναζεν εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ εἰς τὸ σκότος τοῦ νοός. Οθεν, τό δόγμα τῆς ἀσπίλου συλλήψεως ὑποτιμᾶ τὴν ἀξίαν τῆς θεώσεως της καὶ παριστᾷ τὴν πνευματικήν κατάστασιν τῆς Μαρίας κατωτέρα τῆς πραγματικής της ἀξίας καὶ σημασίας.

5.- Ἐπειδὴ δὲ Ιερός Αύγουστοῖνος πιστεύει ὅτι "ἡ σαρκινὴ ἐπιθυμία" "Concupiscentia", ἡ δοπία κατ' αὐτόν συνίσταται τὴν ἔδιάζουσαν τῶν πρωτοπλάστων ἀμαρτίαν, μεταδιδομένη εἰς τοὺς ἀπογόνους διά τῆς γεννήσεως, φέρει καὶ ἐν αὐτοῖς τόν χαρακτῆρα τῆς ἀμαρτίας¹⁸⁴, μία δημάς συγχρόνων Δυτικῶν θεολόγων προσπαθεῖ νά υπόστηρε¹⁸⁵ ὅτι ἡ Μαρία ἡ Παρθένος ἦτο ἀπηλλαγμένη ἀπό τῆς αληρονομίας τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος. Η ταύτησις μεταξύ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς σαρκινῆς ἐπιθυμίας εἰς ούδεν μέρος εὑρίσκεται εἰς τὰ ἔργα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

6.- Οἱ ὄρθδοξοι πατέρες ἀναγνωρίζουν τὴν ἀναμαρτησίαν τῆς θεομήτορος, "οὐ θεάν ταύτην φημίζοντες ἀπαγε" ¹⁸⁵, δηλαδὴ δέν ἔξυμνεῖται ὡς κατά φύσιν ἀναμάρτητος ιόρη. Ἀναπτυσσόμένη ἐν τῷ ἀγαθῷ καὶ ἐν τῇ ἀρετῇ ἔζησεν ἐν τῇ καταστάσει τοῦ ἐκπτώτου ιόσμου, ἔχουσα τὴν δυνατότητα νά ἀμαρτήσῃ, ἀλλά ἡ δυνήθη ἐκουσίως καὶ ἐλευθέρως νά ἀνέλθῃ εἰς τό ὑψος τῆς ἀπολύτου φυσικῆς καθαρότητος. Τό

183.- Lossky V., Κατ' εἰνόνα καὶ καθ' ὅμοίωσιν θεοῦ (Μετάφρ. Μιχαηλίδου Μ.Γ.), ἔκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, θεσσαλονίκη 1974, σελ. 198.

184.- Ζήση Θ., "Ανθρωπός καὶ ιόσμος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ θεοῦ κατά τόν ιερόν Χρυσόστομον, Π.Ι.Π.Μ., ΑΒ, θεσσαλονίκη 1971, σελ. 117

185.- Δαμασκ. Ι., Δόγμος Β' εἰς τὴν ιούμησιν, 15, Ε.Π.Κ., σελ. 186.

"προνόμιον" δύμας, τό δόποῖον προβάλλουν οἱ 'Ρωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι, τήν μεταβάλλει εἰς ἐν παθητικόν εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ δργανον, ἀνατρέπον τό δόγμα τῆς συνεργίας Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Ἀναμφιβόλως, ἡ Μαρία διά τοῦ συνεχοῦς πολέμου κατά τοῦ διαβόλου ἡδυνήθη νά φθάσῃ εἰς πλήρη συνεργίαν μετά τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Διά τοῦ συνεχοῦς πολέμου κατά τῶν παθῶν ἔξεπέρασε τήν ἑσωτερικήν διαιρεσιν, περὶ τῆς ὁποίας ὁ ἀπόστολος Παῦλος ποιεῖται λόγον¹⁸⁶, καὶ τήν διάθεσιν τῆς πεπτωκύας φύσεως πρός ἀμαρτίαν. Ἀπό τήν μικράν ἡλικίαν ἡ Θεοτόκος ἀπέκτησε τήν νίκην κατά τῆς ἑσωτερικῆς διαιρέσεως, καὶ ἔγινε ἐστεμένη διά τήν ὑψίστην στάθμην τῆς θεώσεώς της.

7.- Τό δόγμα τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Μαρίας διαχωρίζει δλοτελῶς αὐτήν ἀπό τῶν προπατόρων της¹⁸⁷. Ὁ δέ ἀποχωρισμός οὗτος ἀγνοεῖ τήν πρό αὐτῆς οἰκονομίαν τῆς σωτηρίας καὶ μειοῖ τήν μεγαλειότητα τῶν ἀγίων, προφητῶν καὶ πατριαρχῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καὶ ἐλαττοῖ τήν ἀνωτερότητα τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἀννης, οἵτινες ἔβοήθησαν νά ζήσῃ ἀπό μικρᾶς ἡλικίας τήν ἐν χριστῷ τελειότητα. Τῆς Παρθένου ἡ θέωσις διφείλεται κατά βάσιν εἰς τήν ἀγαθότητα τῶν προγόνων αὐτῆς.

8.- Τό δόγμα τοῦτο ἀποχωρίζει τήν θεομήτορα ἀπό τοῦ λοιποῦ ἀνθρώπινου γένους, καταστρέφον οὕτω τήν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Εἰς τό πρόσωπον τῆς Μαρίας τελεῖται τό ἀνακεφαλαιωτικόν ἔργον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Οὕτως, ἡ Νέα Εδα διέρχεται δι' ὅλων τῶν σταδίων τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος καὶ ἀναλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ πάσας τάς ἡλικίας τῆς ἐν χριστῷ ζωῆς καὶ διορθοῖ τήν ἀμαρτίαν τῆς πρώτης Εδας. Ὑπό τήν ἀνακεφαλαίωσιν ἐννοεῖται ἡ ἀποκατάστασις τῆς θέσεως τῆς

186.- Ρωμ. 7, 14-25.

187.- Lossky V., Le dogme de l'immaculée conception, Messager de l'exarchat du patriarchat Russe en Europe Occidentale, 20, 1954, σελ. 246.

πρώτης γυναικός, καί ἡ ἐπιστροφή εἰς τὴν ἀρχαὶαν προπτωτικὴν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος. Εἰς τὴν ὑπακοήν τῆς Μαρίας καλοῦνται ὅλοι οἱ ἀνθρωποι νά υποδέχωνται ἐν ἐαυτοῖς τὸν θεόν.

9.- Τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Δυτικῆς θεολογίας ἔκκινοῦν ἀπό τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ προσωπικὴ καθαρότητης ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Παναγία εἶχεν ἔξαιρεθή ἐν τῇς αληρονομίας τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος. Ἐπειδὴ κατά βάσιν προπατορικόν ἀμάρτημα καί ποινή δέν ταύτιζονται, τό προπατορικόν ἀμάρτημα καθ' ἐαυτό δέν φέρει τὴν καταστροφήν εἰς κάθε ἀνθρωπον. Μόνον ἡ προσωπικὴ ἀμαρτία θεωρεῖται, κατά τὴν Ὁρθόδοξον παράδοσιν, ὡς περιέχουσα καὶ κατεργαζομένη ἐν αὐτῇ τῇν τιμωρίᾳν τοῦ ἀμαρτόντος.

10.- Δέον νά τονισθῇ ὅτι ὁ μοναδικός τρόπος τῆς κοιμήσεως τῆς θεοτόκου ούδεμίαν σχέσιν ἔχει πρός τὴν αληρονομικότητα τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος, διότι ὁ θάνατος ἐκάστου δέν εἶναι ἀποτέλεσμα προσωπικῆς ἐνοχῆς. Η δέ ἀπολύτρωσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τῆς ἐν τῷ φόνῳ αἰχμαλωσίας τοῦ ἔχθροῦ ἐγένετο μέ τὸν σταυρόν καὶ μέ τὴν κάθιδον τοῦ χριστοῦ εἰς τὸν φόνον. Οὖσα "θυγάτηρ τοῦ Αδάμ", ἀπέκτησε τὴν ἀπό τοῦ φόνου ἀπελευθέρωσιν διά τοῦ σταυροῦ, θανάτου καὶ ἀναστάσεως τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς.

Συνελόντι εἴπεῖν, ἡ θεοτόκος Μαρία ἐγεννήθη ἐν τῷ προπατορικῷ ἀμαρτήματι, φέρουσα δλα τά ἀποτελέσματα καὶ τάς ἀσθενείας αὐτοῦ. 'Αλλ' ἡ προετοιμασία τῆς ἀνθρωπότητος πρός τὴν ἐν σαρκὶ οἰκονομίαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ θεοῦ, διά μέσου τῶν ἀγίων καὶ προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, διεδραμάτισε κεντρικόν δόλον εἰς τὴν ἀγίαν πορείαν τῆς θεοτόκου, ἥτις ὑπερβαίνει κάθε ἄλλην ἀνθρωπίνην πορείαν ἐν τῇ ἴστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Η ἐπιμονή τοῦ ιεροῦ πατρός Ιωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ εἰς τὴν σημασίαν τῆς ιερᾶς γενεαλογίας αὐτῆς εἶναι χαρακτηριστική. Ασφαλῶς, ὁ πανηγυρισμός, δοστις λαμβάνει χώραν τὴν ἡμέραν

τῆς συλλήψεως αύτῆς ἐκ τῆς Ἀννης, δέν ἀποτελεῖ ἀναγνώρισιν
ἐνός "προνομίου", ἀλλά μιᾶς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν τῆς προε-
τοιμασίας καὶ παιδαγωγίας τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὸν Κύριον
· Ἰησοῦν Χριστόν: "Σέ ἀξίως πᾶσαι αἱ γενεαὶ μακαρίζουσιν,
ὡς ἐπίλεκτον δόξαν τῆς ἀνθρωπότητος"¹⁸⁸.

*****

188.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον, II, Ε.Π.Κ., σελ. 96.